

MILIEURAMA

MAANDBLAD BOND BETER LEEFMILIEU

AFGIFTEKANTOOR
BRUSSEL X

AFVALPREVENTIE
IN DILBEEK

WEST-VLAAMSE
MILIEUFEDERATIE

URANIUMHANDEL
IN AUSTRALIE

KLEINSCHALIGE
WATERZUIVERING

NATUUR IN DE STAD

VERSCHIJNT NIET IN JANUARI EN AUGUSTUS

70 Bf. MILIEURAMA WORDT GEDRUKT MET INKT OP VEGETALE BASIS

1996 / 6

JUN

2 **KOMMENTAAR**
Beter voorkomen dan genezen.

3-5 **OMSLAGVERHAAL**
In Dilbeek zitten ze met hun handen in het haar: skiën op de gemeentelijke afvalberg is niet langer mogelijk. En daar kunnen ze bij de OVAM niet om lachen!

6 **LEDENBLAD**
Komt er binnenkort een GR-wandelroute langsheen de Noord-Zuid-verbinding?

7-9 **VERENIGING IN DE KIJKER**
De West-Vlaamse Milieufederatie weet waar de klepel hangt. Of had u van West-Vlamingen anders verwacht?

10 **FLITSSEN**
Elektriciteit uit landbouw zorgt voor geluidshinder in cyberspace.

11-13 **BRIEVEN UIT DE WERELD**
Australië doet meer dan protesteren tegen de Franse kernproeven. Ze werken er immers eigenhandig aan mee!

14-15 **FRONTLIJN**
Partikuliere verbrandingsoventjes doen de Vlaming duizelen.

16-18 **DOSSIER**
Aquafin-bulldozers gesignaleerd in de Kalmthoutse hei: Kleinschalige waterzuivering krijgt eindelijk kansen!

19 **MINA**
Strukturplanning krijgt eindelijk juridische basis.

20-22 **BELEID**
Het beleid doet meer dan beloven. Of wat te denken van het allereerste Milieubeleidsplan?

23 **PRO&CONTRA**
Profiteren van een verlaagd zomertarief bij de trein? Buiten de NMBS gerekend!

24-25 **EKOTIPS**
Natuur in de stad. Makkelijker dan een die-rentuin om de hoek...

26-27 **BOEK EN MILIEU**
Interessante milieu-literatuur op een rijtje.

28-29 **ADVERTENTIES**
Weten is winnen...

30 **PUZZELN**
Het zomers terras wenkt...

31 **KALENDER**
Tuinen Kijken en boompjes kappen.

BETER VOORKOMEN DAN GENEZEN...

Het aandeel van het huishoudelijk afval in de totale afvalberg is niet meer banaal te noemen. Ook het probleem van het storten, verwerken of recycleren van onze 'restjes' groeit nog steeds. Nochtans kan een huishouden op zich een belangrijke rol spelen in de oplossing van dit probleem... indien er een goede voorlichting is. Ecoteams doen daar iets aan. In een gemeente zoals Dilbeek gebeurt hierrond heel veel. Maar elders? Ik denk even aan de euforie van mijn zus die fier aan mij vertelt dat al de plastic flessen in de blauwe zak gaan. Ze verwacht waardering van mij omdat ze nu milieubewust is. Toen ze vroeger glazen flessen op tafel zette, heeft niemand haar gefeliciteerd, geen milieubewust familielid, geen gemeentebestuur, geen krant. Ze had er alleen maar last van dat ze iedere zaterdag in de supermarkt extra in de file mocht met haar leeggoed. Maar de blauwe zak heeft haar geweten gesust.

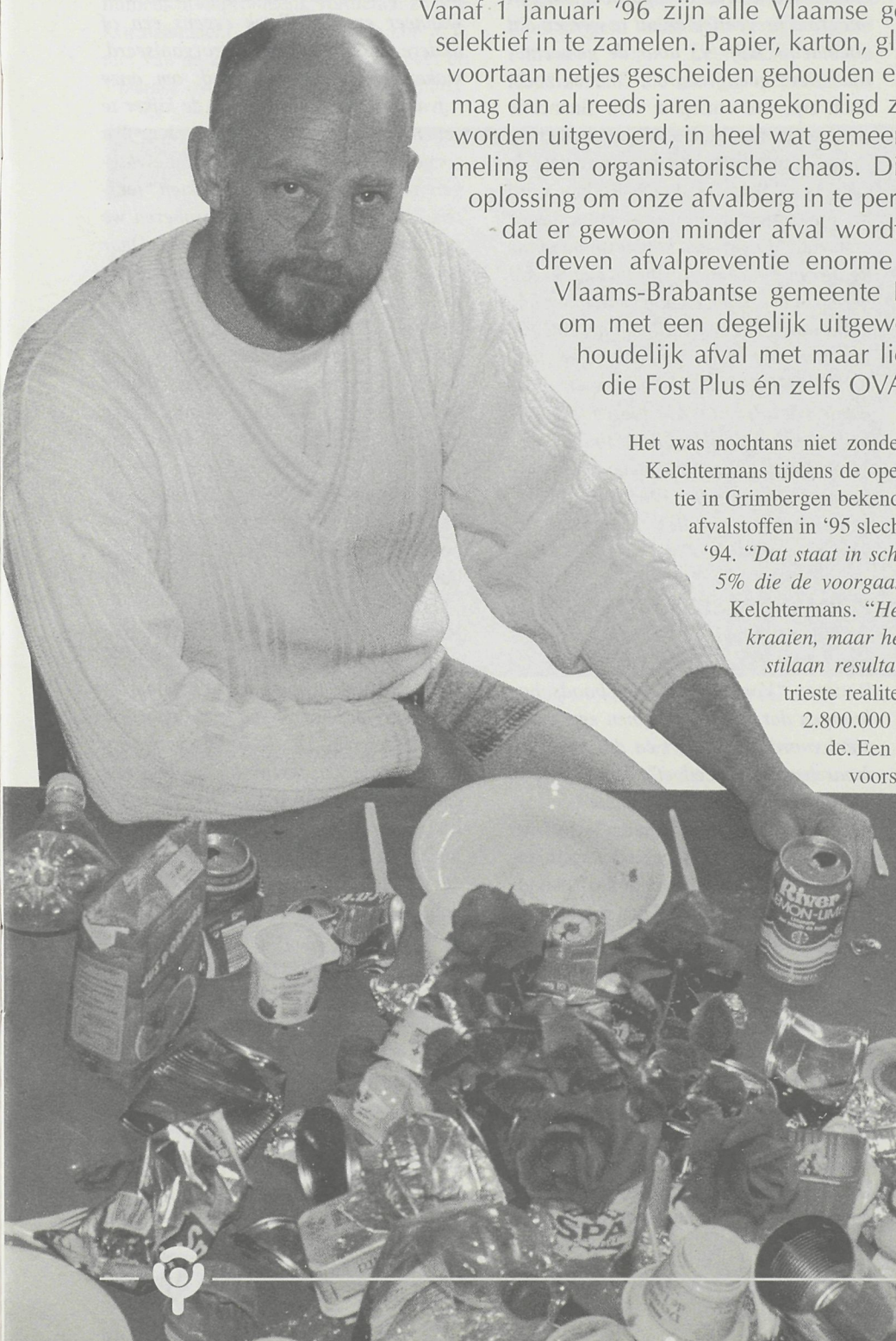
We lazen dat een gezin met een hond of een kat meer dan de helft van haar metaalafval uit het diervoer betreft, met name een 8-tal kg op een totaal van 15 kg. Is hier een alternatief? Het is duidelijk dat ook de distributiekens een belangrijke rol spelen in afvalpreventie. Verpakking kan voor een zeer groot percentage verminderd worden, ook zonder te vervallen in saaie en kleurloze presentaties. De keuze moet niet alleen aan de konsument overgelaten worden. De distributie moet de konsument zijn vrijheid gunnen. Het is toch niet normaal dat als je milieubewust bent, in je aankopen beperkt bent omdat er maar enkele merken milieuvriendelijk of weinig verpakken en dat je bijgevolg niet voor de lekkerste inhoud kan kiezen.

Enkel met vereende kracht van producent, distributie, konsument en een beleid dat in de richting van preventie stimulansen geeft, kan het huishoudelijk afvalprobleem verkleind worden. Het is hoog tijd om eraan te werken.

• Lieve Grauls

AFVALPREVENTIE ZORGT VOOR SPEKTAKULAIRE DALING AFVALBERG. KRIJGT DILBEEK NAVOLGING ELDERS IN VLAANDEREN?

Vanaf 1 januari '96 zijn alle Vlaamse gemeenten verplicht hun huisvuil selectief in te zamelen. Papier, karton, glas en groente- of tuinafval dienen voortaan netjes gescheiden gehouden en apart ingezameld. Een en ander mag dan al reeds jaren aangekondigd zijn en nu met de beste bedoeling worden uitgevoerd, in heel wat gemeenten betekent die selectieve inzameling een organisatorische chaos. Die bovendien voorbijgaat aan dé oplossing om onze afvalberg in te perken: met zijn allen ervoor zorgen dat er gewoon minder afval wordt geproduceerd. Dat een doorgevoerde afvalpreventie enorme resultaten oplevert, bewijst de Vlaams-Brabantse gemeente Dilbeek. Daar slaagde men erin om met een degelijk uitgewerkt preventieplan de berg huishoudelijk afval met maar liefst 70% te doen slinken. Cijfers die Fost Plus én zelfs OVAM deden duizelen...

Het was nochtans niet zonder enige trots dat leefmilieuminister Theo Kelchtermans tijdens de opening van de VLAR-komposteringsinstallatie in Grimbergen bekend maakte dat de hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen in '95 slechts met 0,2% gestegen was ten opzichte van '94. *"Dat staat in schril contrast met de toename van meer dan 5% die de voorgaande jaren steeds werd vastgesteld"*, aldus Kelchtermans. *"Het is natuurlijk nog te vroeg om viktorie te kraaien, maar het wijst er toch op dat het gevoerde beleid stilaan resultaten begint op te leveren"*. Resultaten? De trieste realiteit is dat Vlaanderen vorig jaar maar liefst 2.800.000 ton huishoudelijke afvalstoffen produceerde. Een gemiddelde van 473 kg. per inwoner. In '90 voorspelde de Vlaamse Regering dat in 2010

Luk De Rooms:

"Het komt er eigenlijk op neer dat je de mensen voortdurend de boodschap meegeeft dat afval voorkomen een financieel voordeel oplevert".
(foto Frans Geys)

volgens het 'allerslechtste scenario' 2.700.000 ton afval zou worden geproduceerd. Op vandaag is die limiet reeds ruim overschreden. De beloofde vermindering werd een afname van de stijging...

IEDEREEN DOET MEE

"Het optimisme van Kelchtermans is dan ook volledig misplaatst", vertelt Luk De Rooms, drijvende kracht achter het afvalpreventieplan in Dilbeek. "Het afvalbeleid in Vlaanderen gaat alles behalve de goede kant uit en besteedt nog steeds véél te weinig aandacht aan een daadwerkelijke voorkoming van afval. Nochtans bewijzen we in Dilbeek dat het kan. Stel dat in heel Vlaams-Brabant gedurende 2 jaar intensief inspanningen worden geleverd om naar het voorbeeld van Dilbeek drastisch afval te voorkomen, dan is het afvalprobleem in deze provincie zo goed als opgelost. En kunnen de plannen voor een nieuwe verbrandingsoven worden opgestookt". In Dilbeek lieten ze er de voorbije jaren inderdaad geen gras over groeien. Toen in '90 bekend raakte dat de Vlaamse overheid plannen had om in Vlaams-Brabant een nieuwe verbrandingsoven te bouwen, bond Milieu-Overleg Dilbeek de kat de bel aan. "We probeerden de mensen uit te leggen dat die verbrandingsoven eigenlijk overal kon worden ingeplant, dus ook in Dilbeek", vertelt Luk De Rooms. "Tegelijk maakten we de mensen duidelijk dat zo'n verbrandingsoven niet nodig is, wanneer je afval aan de bron aanpakt".

Met de campagne 'Kies keurig voor minder afval' werd de daad bij het woord gevoegd. In eerste instantie werd gepeild naar de bereidheid van de Dilbeekse bevolking om mee te werken aan een verregaande afvalpreventie.

Handelaars werden gevraagd of ze bereid zouden zijn de plastic-zakjes te vervangen door papier of karton en de stapel verpakkingsafval te reduceren door, bijvoorbeeld, de glazen fles

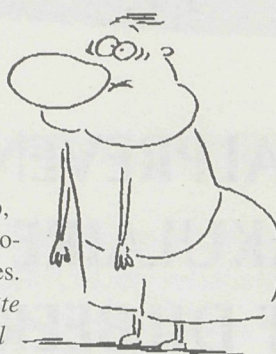
te promoten. Scholen werden gevraagd om niet langer blikjes en brikverpakkingen toe te laten maar die te vervangen door melk, fruitsap, yoghurt of chocolademelk in flesjes. "Uit die enquête bleek dat er overal een grote bereid-

heid was om mee te werken", schetst Luk De Rooms. "Met deze resultaten trok Milieu Overleg naar Burgemeester De Craen. We kregen de opdracht om een integraal preventieplan uit te werken dat uiteindelijk half '93 door de gemeenteraad werd goedgekeurd". Dilbeek zocht voor zijn preventieplan ook financiële steun bij toenmalig leefmilieuminister De Batselier maar werd doorgestuurd naar de OVAM. Volgens Luk De Rooms werd het preventieplan op weinig entoesiasme onthaald: "Er was een kabinetsinterventie nodig om een eerste afspraak met OVAM geregeld te krijgen en dan werden we nog bijna wandelen gestuurd met het smoesje dat het hier geen gemeentelijke taak betrof. Het had de nodige voeten in de aarde vooraleer OVAM toezegde om de helft van het projectplan te financieren. Meer dan die financiële steun hebben we jammer genoeg van OVAM niet gehad, verder hebben we alles zelf moeten vinden en uitwerken".

PERMANENT SENSIBILISEREN

De rode draad in het Dilbeekse preventieplan? "Heel eenvoudig", zegt Luk De Rooms. "Voortdurend de boodschap brengen dat afval voorkomen een financieel voordeel oplevert én dat je er dus maar best aan meedoet". Daarbij wordt gretig gebruik gemaakt van alle beschikbare communicatiekanalen. In het gemeentelijke informatieblad verschijnen met de regelmaat van de klok tips hoe je als inwoner minder afval kan produceren, de regionale pers wordt op de hoogte gehouden van de diverse acties, er worden voorlichtingsavonden georganiseerd rond, bijvoorbeeld, thuiskomposteren,... Ook voor de scholen en de handelaars is een belangrijke rol weggelegd. De kinderen worden zoveel mogelijk aangespoord om hun boterhammen in een brooddoos mee te brengen naar school. Blikjes en brikverpakkingen zijn taboe. In plaats daarvan wordt geopteerd voor de eigen

DE BESTE OPLOSSING IS
GEWOON AL UW AFVAL
OP TE ETEN ...

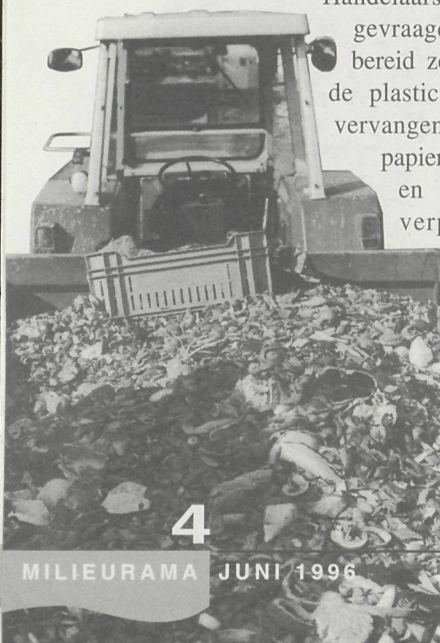
... OF TOCH NIET!

drinkbus of voor allerhande drankjes in glazen flessen. En winkelen gebeurt met een linnen boodschappentas die de plastic zak vervangt. "Maar ook wanneer er in Dilbeek ergens een of andere activiteit wordt georganiseerd, maken we daarvan gebruik om onze 'afvalpreventie' nog eens in de kijker te zetten", gaat Luk De Rooms verder. "We zorgen ervoor dat onze campagne-vlaggen te zien zijn op jaarmarkten, feesten,... En als het even kan proberen we ook onze info-stand op te bouwen. Daar kunnen mensen dan terecht wanneer ze met vragen zitten of suggesties hebben". Tenslotte gaat ook bijzondere aandacht naar het thuiskomposteren. Inwoners worden zoveel mogelijk aangespoord hun GFT-afval te komposteren. Bijna 3000 compostvaten werden tegen een voordelige prijs verkocht en op de demonstratieplaats kunnen ze elke zondag terecht voor informatie bij een kompostmeester die desnoods op huis(tuin)bezoek komt.

RESULTAAT SPEKTAKULAIR

Sinds januari organiseert ook Dilbeek zijn selectieve inzameling. Glas, papier en KGA worden volledig gratis deur aan deur opgehaald. De restfractie verdwijnt in gemeentelijke vuilniszakken met een prijskaartje van 45 frank. De gemeentelijke huisvuilbelasting werd verlaagd van 3.900 naar 1.200 frank per gezin. Door de verwijdering van de huisvuilzakken duurder te maken, wordt de burger ertoe aangezet afval te voorkomen. Tegelijk wordt thuiskomposteren zoveel mogelijk gepromoot. En de resultaten? "Die zijn op zijn zachtst gezegd bijzonder goed", aldus een tevreden Luk De Rooms. "In de eerste 5 maanden van '96 diende 66% minder huisvuil opgehaald in vergelijking met het jaar voordien. Een uniek resultaat". Een deel van dit succes komt door de verhoogde efficiëntie van de ophalingen voor glas en papier. Dat zorgt

voor een vermindering van de huisvuil-tonnage met bijna 10%. Het voorkomings-effect en de thuiskompostering zijn dan weer goed voor de overige 55%. Het hele preventie-plan legt Dilbeek ook op financieel vlak geen windeieren. "In de eerste vijf maanden van dit jaar bespaarden we al zowat 16 miljoen op de kosten voor huisvuilverwerking", weet Luk De Rooms. "Op jaarbasis mag een totale besparing van 40 à 50 miljoen worden verwacht".

OVAM: 'MEER PREVENTIE!'

De resultaten van het Dilbeekse afvalpreventieplan zijn op zich niet alleen verbluffend, in een provincie als Vlaams-Brabant die te kampen heeft met een immens afvalprobleem, verdienen ze nog extra-aandacht. Tot op vandaag kon je je niet van de indruk ontdoen dat zowel de Vlaamse overheid als de interkommuna-

Plus. "Binnen OVAM hebben we afvalpreventie steeds als een topprioriteit beschouwd", aldus nog Christine Jacobs. "Maar misschien is de voorbije jaren wat teveel aandacht gegaan naar alles wat te maken heeft met afval-recyclage en moeten we nu maar eens een inhaaloperatie op gang brengen ten voordele van afvalpreventie. Nu lopen de inspanningen voor preventie en recyclage eigenlijk nog gelijk".

KABINET OP VERKEERDE SPOOR

Voor Luk De Rooms is het hoedanook duidelijk dat Dilbeek geen 'eiland' mag blijven maar dat ook elders in Vlaanderen werk moet worden gemaakt van afvalpreventie. OVAM mag er dan al van overtuigd zijn dat preventie meer aandacht moet krijgen, vraag blijft of ook Vlaams minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans die mening toegedaan is.

gen". Op het kabinet Kelchtermans plaatst men overigens ook een aantal kanttekeningen bij het succes van de Dilbeekse afvalpreventie: "Tot eind '95 mocht er in Dilbeek een onbeperkte hoeveelheid huisvuil en grofvuil worden meegegeven. Dat zorgde voor een heel hoge huisvuilproductie", stipuleert Jean Vrysen. "Het strenge retributiesysteem dat vanaf januari werd ingevoerd, zorgt daarom voor de spektakulaire daling in de opgehaalde hoeveelheden huisvuil".

"Klopt niet", reageert Luk De Rooms. "Dilbeek had geen heel hoge afvalproductie in '95. We haalden 411 kg/inwoner tegen een Vlaams gemiddelde van 473 kg/inwoner. We hebben wel de hiërarchie van het Afvalstoffenplan in acties omgezet: eerst zien hoeveel, of hoe weinig, restafval er overblijft na een voorkomingsbeleid en dan pas ons bezinnen hoe

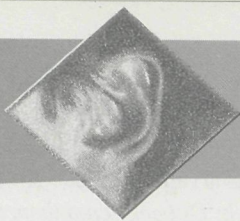
Een afvalbeleid betekent meer dan selectieve inzameling en recyclage... (foto Frans Geys)

les het Dilbeekse preventieplan niet echt 'au-sérieux' namen. Met de prima resultaten die kunnen voorgelegd worden, komt daar nu misschien verandering in? "We hadden verwacht dat er een daling zou worden gerealiseerd, maar niet dat die dergelijke proporties zou aannemen", klinkt het bij Christine Jacobs van het Bestuur Stimulering en Informatie van OVAM. "Een en ander heeft ongetwijfeld te maken met de uitgebreide sensibiliseringscampagne die er in Dilbeek aan vooraf gegaan is". Vraag blijft natuurlijk of het voorbeeld van Dilbeek geen aanzet kan zijn om op Vlaams nivo méér werk te maken van afvalpreventie en minder heil te zoeken in nep-oplossingen als Fost

"Wij vinden heel zeker dat er resoluut moet gekozen worden voor preventie als meest duurzame oplossing voor het afvalprobleem", zegt Jean Vrysen, woordvoerder van minister Kelchtermans. "Maar de realiteit gebiedt ons te stellen dat er nooit zal kunnen voorkomen worden dat er afval ontstaat. Er zal daarom altijd aan selectieve inzameling van afvalstoffen moeten gedaan worden, zeker met het oog op de voorkeur die hergebruik en recyclage genieten ten opzichte van verbranden en storten. Projekten zoals Fost Plus kaderen in deze optiek, temeer daar de producenten, invoerders en distributeurs van verpakkingsafval de selectieve inzameling zelf organiseren en bekosti-

we de rest gaan aanpakken". Volgens Luk De Rooms is het zo klaar als een klontje dat de resultaten van Dilbeek zijn wat ze zijn. Ook voor de milieubeweging is het duidelijk dat de Vlaamse overheid niet koud kan blijven voor de resultaten die Dilbeek boekt. "Het is de taak van de OVAM om ervoor te zorgen dat het voorbeeld van Dilbeek ook nog door andere gemeenten wordt gevolgd", besluit BBL-beleidsmedewerkster Marion Geron. "Een mogelijkheid is om in het volgende milieukonvenant een gemeentelijk afvalpreventieplan, naar analogie met de gemeentelijke natuurontwikkelingsplannen, verplicht te maken."

• Piet Decoster

"ALS DE A24 HET ANTWOORD IS, WILT U DAN DE VRAAG NOG EENS HERHALEN?"

De Noord-Zuid-verbinding houdt Limburg al jarenlang in de ban. Om een steriele welles-nietes-diskussie te overstijgen, publiceerden de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieu-bescherming (JNM), de Natuurbeschermingsactie Limburg (NAL), de Bond Beter Leefmilieu (BBL) en Natuurreservaten vzw een rapport die de tematiek op een gegronde manier benadert.

De afgelopen maanden konstateerde de milieubeweging dat er over de Noord-Zuid-verbinding veel standpunten de wereld worden ingestuurd. Alles wijst er echter op dat er geen sprake is van een dialoog waarbij voor-en tegenstanders met de nodige bereidheid elkaars argumenten willen onderzoeken.

Het rapport blijft beperkt tot een analyse van het verkeerskundige probleem en de vooropgestelde remedies rond de N715. Het beknopte werk richt zich naar alle geïnteresseerde Limburgers, Vlaamse beleidsverantwoordelijken, politieke mandatarissen van provincie en gemeenten en betrokken ambtenaren die een dovemansgesprek alsnog willen inruilen voor een volwassen dialoog. De initiatiefnemers pogen om op zeer beknopte wijze het probleem van de A24 door te lichten waardoor het een uitgangspunt kan vormen voor een gesprek tussen de betrokkenen. Een gesprek waarin mensen, met weliswaar verschillende inzichten, bereid zijn ingenomen standpunten kritisch te onderzoeken.

*Inlichtingen: Bond Beter Leefmilieu,
Overwinningstraat 26, 1060 Brussel,
Tel. 02/539.22.17., Fax. 02/539.09.21.*

VAKANTIEKURSUSSEN IN DE TUIN OF DE KEMPEN?

De Vereniging voor Milieu-educatie Provincie Antwerpen vzw (VMPA) organiseert in samenwerking met het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie (CVN) twee vakantiekursussen voor leken op natuurgebied. Geïnteresseerden kunnen kiezen tussen deze twee kursussen: "Een

kijk op tuinen" en "Natuurbeleving in de Noorderkempen".

De eerste cursus biedt een kennismaking met zes verschillende tuinen. Het project loopt van maandag 22 tot en met woensdag 24 juli en dagelijks staan twee tuinbezoeken op het programma. De tweede cursus loopt dan weer van maandag 5 tot en met woensdag 7 augustus en bestaat uit zes natuurwandelingen. Ook hier komen dagelijks twee natuurwandelingen aan bod in de mooie Kempense natuurgebieden.

Ben je geïnteresseerd om een cursus te volgen, dan betaal je 1.200 frank. Een syllabus is in de prijs inbegrepen.

*Inlichtingen: VMPA-sekretariaat,
Ommeganckstraat 26, 2018 Antwerpen.
Tel. 03/231.56.53., Fax. 03/226.23.33.*

PROVINCIALE PRAKTIJKDAGEN VAN DE WIELEWAAL

Op zaterdag 22 juni organiseert de Wielewaal een studiedag over beekherstelprojecten in het Nederlandse Elsloo. Om 9u wordt er verzameld aan het kasteel van Elsloo waar het plaatselijke IVN-lokaal ligt. In de voormiddag staat een uiteenzetting rond beekherstel in Nederland en het plaatselijk project op de agenda. Deelnemers krijgen de kans om het project in het veld te bewonderen en de organisatoren zullen stalen nemen van makro-invertebraten. In de namiddag staat alles in het teken van de determinatie van makro-invertebraten en de biologische waterkwaliteit.

*Inlichtingen: De Wielewaal vzw, Graatakker
11, 2300 Turnhout, Tel. 014/41.22.52.,
Fax. 014/43.96.51.*

NIEUWE WANDELGIDSEN BIJ GROTE ROUTEPADEN

Grote Routepaden heeft een aantal nieuwe wandelgidsen uit. De twee nieuwe wandelgidsen geven routebeschrijvingen van Frans-Vlaanderen en geven aansluiting op het Vlaamse netwerk van lange afstandswandelwegen.

De Frans-Vlaanderenroute (GR 128) beschrijft de wandelweg van de Wissant aan de Côte d'Opale tot Kemmel in het Westvlaamse Heuvelland. Dit 175 kilo-

meter lange wandelpad leidt u door een verassend landschap met unieke vergezichten: le Boulonnais, le pays de Licques, Watten en Chairmarais, Cassel en de Katsberg. Een vergeten stukje Vlaanderen en meteen een ideale aanloop om de streek te bezoeken.

De Franse kustroute beschrijft de weg die u leidt van De Panne tot Berck-Plage over 175 kilometer. Boeiende havensteden als Duinkerke, Calais en Boulogne wisselen af met attractieve badplaatsen als Wissant, Wimereux, Hardelot, Le Touquet en Berck-Plage.

*Inlichtingen: Grote Routepaden, Van
Stralenstraat 40, 2060 Antwerpen,
Tel. 03/232.72.18., Fax. 03/231.81.26.*

NATUURHAPPENING IN DOMEIN ALTENBROEK

Natuurreservaten vzw kocht eerder dit jaar het domein Altenbroek aan. Op zich niet zo bijzonder, was het niet dat de beheerders hiermee een aardig rekord vestigden: nog nooit had de vereniging zo'n grote lap natuur aangekocht in één keer.

Op 23 juni organiseert Natuurreservaten vzw, samen met haar zusterorganisatie Vereniging Natuurmonumenten, de 'Natuurhappening Altenbroek'. Daarmee willen beide natuurverenigingen de mensen laten kennismaken met de natuurpracht van de Voerstreek en meer in het bijzonder het Altenbroek. Tijdens de natuurhappening kan je er een hele dag wandelen op eigen houtje of onder leiding van één van de gidsen.

Kom je met de trein, dan moet je afstappen in het station van Visé waar een pendelbus je naar het domein brengt. Later op de dag brengt dezelfde bus je terug naar het station.

Om de wandelaars niet te hinderen en om de leefbaarheid van de dorpen niet in het gedrang te brengen, zijn auto's persona non grata in het domein Altenbroek. In de buurt van Moelingen zorgen de organisatoren voor parkeermogelijkheden. Vanaf die parking brengen bussen de deelnemers rechtstreeks naar de natuurfestiviteiten in Altenbroek.

*Inlichtingen: Natuurreservaten vzw, Kon. Ste.
Mariastraat 105, 1030 Brussel.
Tel. 02/245.43.00., Fax. 02/245.39.33.*

INTERVIEW MET DE WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE "ONZE PROVINCIE IS MEER DAN VARKENS, MEST, INDUSTRIE EN STRUISVOGELKOERSEN..."

West-Vlaanderen is een land van tegenstellingen... Het is de provincie waar de hormonenmaffia welig tiert, waar betonnen varkensstallen en immense graansilo's het landschap 'kleuren', waar gladde bedrijfsleiders in lamé pakjes en glimmende BMW's vriend aan huis zijn bij volkse politici die altijd wel bereid zijn om "iets te arrangeren voor de goeie zaak", waar gewestplannen bij- en ingekleurd worden als waren het kleurboeken van de juf in de kleuterklas... Maar natuur en open ruimte mogen er de voorbije jaren dan wel tegen een hels tempo zijn verkwanseld, West-Vlaanderen is aan een inhaaloperatie begonnen. Eind '95 werd trouwens de West-Vlaamse Milieufederatie (WMF) opgericht, een provinciale koepel die alle West-Vlaamse natuur- en milieuverenigingen groepeerd. Milieurama ging praten met Martine Langen, Guido Vandenbroucke, Eric Vandorpe en Noël Lievrouw en stelde vast dat de WMF verrassend goed weet waar de klepel hangt. Of had u het van West-Vlamingen anders verwacht...

West-Vlaanderen mag dan al die Vlaamse provincie zijn waar minst natuur aanwezig is, toch zijn er heel wat natuur- en milieuorganisaties die hier meer dan degelijk functioneren. Hoe zijn jullie

ertoe gekomen om die te groeperen in een provinciale koepel?

De oprichting van de West-Vlaamse Milieufederatie is eigenlijk een logisch

vervolg op een 'provinciaal overleg' dat reeds vanaf begin de jaren '80 tussen alle natuur- en milieuverenigingen in de provincie werd georganiseerd. Tijdens die driemaandelijks overlegvergaderingen

Eind maart werd de oprichting van de West-Vlaamse Milieufederatie (WMF) plechtig ondertekend in Woumen-Diksmuide. Voor WMF is een degelijke beleidsbeïnvloeding prioritair.

De voorbije jaren werd in West-Vlaanderen een inhaaloperatie ingezet om de bestaande natuurgebieden maximaal te valoriseren.

werd wat van gedachten gewisseld over beleidstema's, er werd informatie uitgewisseld over de activiteiten die de diverse organisaties planden, er werd contact gehouden met andere belangengroepen zoals de Kristelijke Werknemers Beweging (KWB) en de Bond van Grote en Jonge Gezinnen (BGJG). Kortom, er werd eigenlijk geprobeerd om de verschillende natuur- en milieu-groepen zoveel mogelijk op dezelfde lijn te krijgen en een en ander naar buiten toe wat te groeperen. Het dient gezegd dat het vooral de verdienste is van Peter Bossu, toen provinciaal koördinator van Natuurreservaten vzw, die ervoor zorgde dat de informatie-doorstroming behoorlijk verliep. Maar precies het feit dat het provinciaal overleg vooral in de schoot van Natuurreservaten werd georganiseerd, was een aantal andere verenigingen zoals de Wielewaal precies een doorn in het oog.

GROTE EENSGEZINDHEID

Wanneer werd dan de stap gezet naar een echte provinciale koepelstructuur?

Dat was in het najaar van '95. Toen werd duidelijk dat de nieuwe provinciaal koördinator van Natuurreservaten vzw zich vooral zou moeten bezighouden met de uitbouw van de eigen provinciale werking en minder tijd zou kunnen investeren in dat provinciaal overleg van natuur- en milieuverenigingen. Het zou echter heel onverstandig geweest zijn om dat overleg te laten doodbloeden, een nieuwe structuur drong zich dus op. Net op dat moment leek er ook binnen BBL een bereidheid te zijn om zo'n provinciale milieu- en natuurkoepel mee te ondersteunen. Alle verenigingen werden gekontakteerd en er bleek een heel grote eensgezindheid te bestaan om een echte,

formeel gestructureerde, West-Vlaamse Milieufederatie, kortweg WMF, op te richten. Op zaterdag 23 maart werd de oprichting plechtig ondertekend in Woumen-Diksmuide.

Hoe zit de structuur van jullie provinciale koepel in elkaar? Zijn alle belangrijke natuur- en milieuverenigingen deze keer wél vertegenwoordigd?

Absoluut, alle belangrijke natuur- en milieuorganisaties engageerden zich om mee te werken aan de koepel. Zowel Natuurreservaten vzw, de Wielewaal, de Vereniging voor Ekologische Leef- en Teeltwijze (VELT), de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM), het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV), Natuur 2000, de Vlaamse Bosbouwvereniging als het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie (CVN) werken volop mee om onze koepelstructuur uit te bouwen. Ook BBL is vertegenwoordigd in onze koepel. Omgekeerd zorgen wij met WMF dan weer voor een vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van BBL. Maar het is meer dan een vertegenwoordiging van die 'grote' organisaties, de regionale en lokale natuur- en milieuverenigingen zijn op zijn minst even belangrijk. Ze maken allemaal deel uit van onze Algemene Vergadering die 4 keer per jaar bij elkaar komt. Maar belangrijker is eigenlijk dat we gestart zijn om één dag per week een permanentie te organiseren in de Blankaart te Diksmuide. Elke woensdag krijgt het overleg tussen de provinciale werkingen van de Vlaamse verenigingen gestalte. De professionele krachten van het CVN, Natuurreservaten vzw en de sekretariatsmedewerker van de WMF gaan dan samen rond de tafel zitten.

Uiteraard is het de bedoeling dat het team wordt uitgebreid met vrijwilligers en eventueel nog meer professionele medewerkers.

INFORMATIE UITWISSELEN

Wat zijn eigenlijk de belangrijkste doelstellingen van de WMF?

Het is in de eerste plaats de bedoeling dat de West-Vlaamse Milieufederatie gaat wegen op het natuur- en milieubeleid in deze provincie. Dat betekent dat lobbying en beleidsadviserend werk eigenlijk de hoofdmoot van ons takenpakket vormt. Maar je kan als koepel onmogelijk een eigen visie en een eigen beleid ontwikkelen als je niet weet wat er aan de basis leeft. Vandaar dat we, aanvullend aan een goede doorstroming van info binnen de grote verenigingen zelf, het heel belangrijk vinden dat er een goede communicatie is tussen de lidorganisaties en de koepel. Op die manier willen we ook vermijden dat er dubbel werk wordt gedaan. Stel dat één of andere lokale natuur- of milieugroep interessante informatie heeft of rond één of ander milieutema een interessante studie heeft verricht, dan is het vanzelfsprekend zinloos dat een andere organisatie dat nog eens gaat overdoen. Met de WMF willen we ervoor zorgen dat dat soort informatie maximaal wordt uitgewisseld. Maar we willen niet alleen zorgen dat er een goede communicatie is van boven naar onder, we willen ook werken aan de uitbouw van een goede zijdelingse communicatie. Dat wil zeggen dat we een goede relatie willen opbouwen met andere belangenorganisaties, zoals de Boerenbond, de KWB of de Bond van Grote en Jonge Gezinnen. Tenslotte willen we met de WMF ook werk maken van een goede perswerking. Daarbij willen we vooral functioneren als doorgeefluik

en gebruik maken van de specifieke knowhow die elke organisatie in huis heeft.

Denken jullie als koepel au-sérieux genomen te worden? Op Vlaams nivo stellen we immers vast dat je als milieukoepel dan wel mag uitgenodigd worden om je zegje te doen bij belangrijke milieubeleidsbeslissingen, het laatste woord wordt vaak nog steeds bepaald door andere, méér machtige, belangengroepen.

Het is in ieder geval onze bedoeling om als provinciale milieukoepel te wegen op het beleid, anders zouden we er een tijd geleden niet mee gestart zijn. Maar we weten heus ook wel dat andere belangengroepen op dit moment veel meer impact hebben dan de milieubeweging. We moeten er toch geen tekening bij maken? De Boerenbond zit als zuil verweven in de CVP en doet daarmee wat ze wil. Maar we vinden niet dat dit een argument is om niet te proberen om zelf ook je invloed te vergroten. Er zijn trouwens een aantal zaken die erop wijzen dat we, althans hier in West-Vlaanderen, met de milieubeweging wel degelijk onze invloed kunnen laten gelden. Zo is het vrij duidelijk dat de Bestendig Afgevaardigde voor Leefmilieu maar wat blij is dat er eindelijk een provinciale milieukoepel is die af en toe voor wat tegengas kan zorgen. Op die manier voelt hij zich ook wat sterker staan tegenover de Afgevaardigde voor Landbouw die een echte Boerenbondfanaat is. Trouwens, ook met die laatste zijn we onlangs rond de tafel gaan zitten om onze standpunten uit de doeken te doen. Op die manier weten ze tenminste dat je bestaat. Bovendien is het zo dat ook wij 'relaties' hebben binnen de administratie en de politieke kabinetten die we af en toe kunnen gebruiken om onze standpunten kracht bij te zetten.

BOERENBOND AFBLOKKEN

Bij welke konkrete beleidstema's die binnenkort op de provinciale agenda staan, willen jullie rechtstreeks betrokken worden?

West-Vlaanderen is de voorbije jaren geteisterd door een waanzinnig slechte ruimtelijke ordening. In het kader van het Structuurplan Vlaanderen worden momenteel ook een aantal provinciale structuurplannen opgemaakt en in die bespreking willen we heel duidelijk onze stem laten horen. Daarnaast heeft de

milieubeweging ook een stem in de Regionale Commissie voor Advies die beslist over belangrijke dossiers zoals gewestplanwijzigingen en BPA's in de provincie. Ook dat willen we verderzetten. Het is echter ook onze bedoeling om in de nabije toekomst de aankoop van reservaten door natuurorganisaties makkelijker te maken. We willen ervoor zorgen dat de Deputatie niet ingaat op de eis van de Boerenbond om geen agrarische gebieden als natuurgebied te verkopen. Tenslotte willen we in zoveel mogelijk provinciale structuren vertegenwoordigd zijn en een rol van betekenis spelen. We willen tonen dat we er zijn!

West-Vlaanderen heeft niet bepaald een briljante reputatie te verdedigen op vlak van natuur en milieu. Terecht?

We krijgen inderdaad nogal wat naar het hoofd geslingerd: de bosarmste provincie van Vlaanderen, vogelvangst, varkenspest, mestoverschotten, struisvogelkoersen,... Maar ook al is een gedeelte van de kritiek terecht, je kan er niet omheen dat er de voorbije jaren een inhaaloperatie is ingezet waar ook de provinciale overheid hard aan meewerkt. Zo doet de provincie heel wat inspanningen om regionale steunpunten rond natuur- en milieu-educatie op te richten én ons daarbij te betrekken. Het is ook zo dat de 'Dag van de Natuur' op een verregaande ondersteuning van de provincie zal kunnen rekenen. Bovendien zijn er ook gebieden als de IJzervallei, het Heuvelland of de Kust die meer dan de moeite waard zijn en

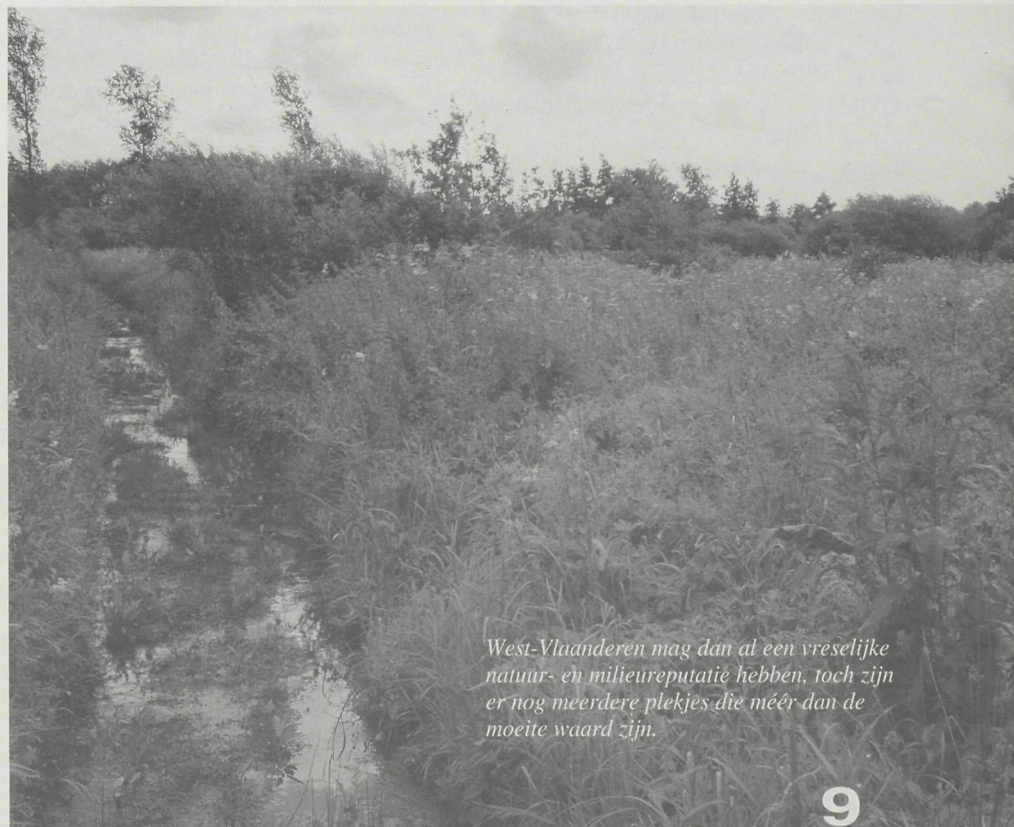
waar andere provincies alleen maar kunnen van dromen. Er is ook het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels dat reeds enkele jaren puik werk levert. En met een beetje geluk groeit het reservaat van de Poekebeek op enkele jaren tijd uit tot één van de meest waardevolle natuurreservaten van Vlaanderen. Er schuilt heel wat meer in deze provincie als je op het eerste gezicht zou denken...

Wat verwachten jullie als provinciale koepel van BBL?

In de eerste plaats verwachten we een voldoende ruime financiële en logistieke ondersteuning. Op dit moment doen we met de WMF vooral een beroep op mensen die ook al actief zijn in andere grote of kleinere natuur- en milieuverenigingen. Als je een koepel op termijn leefbaar wil houden, dan moet je kunnen beschikken over een degelijk uitgebouwd secretariaat dat ten dienste staat van de verenigingen en een degelijke informatiedoorstroming kan garanderen. Met de steun van BBL zijn we erin geslaagd om onze koepel van de grond te krijgen. We zouden het op prijs stellen, mocht BBL zijn medewerking nog wat uitbreiden zodat we WMF ook naar de toekomst toe verder kunnen uitbouwen.

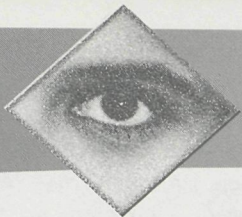
Inlichtingen: West-Vlaamse Milieufederatie (WMF), Iepersteenweg 56, 8600 Woumen, Tel. & Fax. 051/54.57.85.

- Pascal Bungeneers
- Piet Decoster

West-Vlaanderen mag dan al een vreselijke natuur- en milieureputatie hebben, toch zijn er nog meerdere plekjes die méér dan de moeite waard zijn.

FLITSEN

BROCHURE OVER GELUIDSHINDER

Info Jeugd publiceert wel eens meer info-folders die jongeren willen informeren over één of ander specifiek onderwerp. Recent leverde Info Jeugd een brochure af die het thema geluidshinder uit de doeken doet vanuit het standpunt van jongeren. Na een inleidende paragraaf over geluid, lawaai en hun gevolgen, geeft de infolder ook een overzicht van de wetgeving op geluidshinder. Daarna besteedt de folder aandacht aan geluidshinder veroorzaakt door elektronisch versterkte muziek in openbare of privé-inrichtingen. Tenslotte behandelt de infolder de manieren om je te weren tegen geluidshinder.

De handleiding telt 35 bladzijden en houdt rekening met de recente Vlaamse reglementen op de milieuvergunningen. De infolder kost 100 frank + verzendingskosten.

Inlichtingen: Info Jeugd, Vrijdagmarkt 11, 2000 Antwerpen, Tel. 03/231.07.58., Fax. 03/231.07.57.

OVAM ZOEKT AFVAL IN CYBERSPACE!

Het kon geen toeval zijn... Tijdens de Technolandbeurs in Gent presenteerde de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM) zijn website op het internet. De makkelijk bruikbare OVAM-site is handig onderverdeeld in een aantal pijlers.

Je wordt verwelkomd met een voorstelling van de werking en de opdrachten van de OVAM waarbij de diverse diensten en verantwoordelijken worden voorgesteld. Je kan ook een pak juridische informatie over het afvalstoffen- en bodemsaneringsdecreet raadplegen. En het dient gezegd dat die is aangevuld met heel wat interessante vulgariserende achtergrondinformatie. Daarnaast vind je er eveneens afvalstatistiek, informatie over milieuzorg in Vlaanderen en heel wat kartografische gegevens. Uiteraard krijgt ook de informatie-voorziening van OVAM heel wat aandacht binnen de OVAM-website. Je vindt er de volledige milieureferentiedatabank van het TWICA en een overzicht van de OVAM-publikaties. Tenslotte biedt de OVAM-website je nog alle mogelijke informatie over de diverse sensibiliserings-

en milieu-educatieprojecten van de OVAM, allerhande actuele nieuwtjes en een up-to-date-agenda. De OVAM-website oogt niet alleen kleurrijk maar is ook makkelijk te raadplegen, zelfs voor diegenen die zichzelf niet als 'netfreak' door het leven zien gaan.

Inlichtingen: OVAM, Kan. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen. Tel. 015/20.83.20., Fax. 015/20.32.75.

Adres OVAM-site: <http://www.ovam.be> - email: ovam@infoboard.be

ELEKTRICITEIT UIT LANDBOUW?

Volgens het Nederlandse Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) zou de overheid haar steun aan de productie van bio-ethanol en bio-diesel beter besteden aan gewassen die energie leveren voor elektriciteitscentrales. Het CLM kwam tot die bevinding na een vergelijking van tien gewassen voor energieproductie in vier Europese regio's.

In vergelijking met de teelt van gewassen voor bio-brandstoffen (zoals koolzaad, suikerbieten en tarwe) skoren de gewassen hennep, populier, wilg en eucalyptus goed. Ze leveren meer energie tegen lagere kosten, dringen het broeikaseffect terug, zijn minder belastend voor het milieu en in economisch opzicht rendabeler. Het CLM is van mening dat nationale overheden dit soort 'elektriciteits-teelt projecten' beter en doelgerichter zouden kunnen ondersteunen. Een en ander is te lezen in het rapport "Sustainability of Energy Crops in Europe a Methodology Developed and Applied". Het volledige rapport is beschikbaar tegen 40 gulden en kan besteld worden bij het CLM.

Inlichtingen: Centrum voor Landbouw en Milieu, Postbus 10015, 3505 AA Utrecht. Tel. 00.31.30.244.13.01., Fax. 00.31.30.244.13.18.

EDDY MERCKX ONDERSTEUNT NIEUW FIETSPLAN

De eenzijdige keuze voor de auto als voermiddel leidt tot steeds langer worden de files, ongevallen en een aantasting van het milieu. Daarom hebben Agalev en

Ecolo een wetsvoorstel uitgedokterd dat het gebruik van de fiets voor het woon-werkverkeer fiscaal wil aanmoedigen. Het wetsvoorstel plaatst maatregelen, die sommige bedrijven nu al nemen, in een interessant daglicht voor de werknemers en indirect ook voor de werkgevers. Daarbij verwijst het naar Nederland waar een gelijkaardige regeling al van kracht is. Belangrijk hierbij is dat de fiscale maatregel alleen maar optimaal zal renderen als hij ingepast wordt in een Totaalplan Fiets, een plan waarmee de fietsersbeweging het fietsen in het algemeen wil bevorderen.

Het wetsvoorstel bepaalt dat vergoedingen voor personeelsleden die per fiets naar het werk komen, fiscaal worden vrijgesteld. De groene partijen stellen een vergoeding van 15 frank per kilometer voor. Hier en daar betaalt een milieubewust werkgever al zo'n vergoeding (o.a. Ecover), maar het personeelslid houdt daar na belastingen hooguit de helft van over. Mocht het voorstel van Agalev en Ecolo wet worden, dan is zo'n vergoeding 15 frank netto per kilometer. Onze nationale wielertrots, Eddy Merckx, steunt het wetsvoorstel. Als voorzitter van de Bicycle Council, een vereniging die sinds april 1995 ijvert voor meer en veiliger fietsverkeer, hoopt Eddy Merckx dat het voorstel snel wet wordt. De wielers vindt dat het wetsvoorstel in ieder geval tegemoet komt aan de wens van de fietsers.

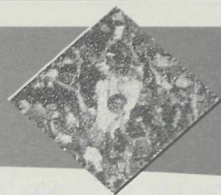
Inlichtingen: Agalev, Brialmontstraat 23, 1210 Brussel. Tel. 02/219.19.19., Fax. 02/223.10.90.

BEBOSSING VAN LANDBOUWGRONDEN WORDT ONDERSTEUND

Op 5 maart 1996 keurde de Vlaamse regering het voorstel van Vlaams minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans omtrent de subsidiëring van de bebossing van landbouwgronden principieel goed. Dankzij de goedkeuring zullen jaarlijks 1000 à 2000 hektare landbouwgronden bebost worden. De subsidie varieert naargelang de hoofdboomsoorten en loopt bijvoorbeeld voor zomereik op tot 150.000 frank per hektare. Bovendien verhoogt de subsidie als marginale landbouwgrond bebost wordt en er is een toelage voorzien om de kosten voor het onderhoud gedurende de eerste vijf jaar te dekken.

MILITAIRE REGIMES WORDEN GELIEFKOOSDE HANDELSPARTNER.

AUSTRALIË ALS DRAAISCHIJF VAN LUKRA-TIEVE HANDEL IN RADIOAKTIEF URANIUM.

Na hun verblijf in Honolulu, Western Samoa, Tonga en Nieuw-Zeeland arriveerden Gilbert Verbeken en Marita Berghman een tijd geleden in de 'Northern Territory' van Australië. Australië is meer dan een land. Het is het oudste kontinent ter wereld met een verbluffende natuurrijkdom. Maar het is evenzeer het land van de Aboriginals, de oorspronkelijke bewoners van het kontinent die de voorbije 200 jaar door Europese kolonisten in grote getale werden uitgemoord en vervolgd. En vermits het land zich steeds meer gaat profileren als één van de belangrijkste leveranciers van plutonium aan kernmogendheden, ziet het er niet naar uit dat de kwalijke internationale reputatie van Australië gauw zal worden opgevijseld...

Wanneer we jullie dit artikel schrijven, zitten we in Kings Canyon op 320 km van de dichtstbijzijnde postzegel, post en postbus. Een internet-aansluiting? Daar kunnen we hier andermaal alleen van dromen... Kings Canyon ligt in de Northern Territory, een staat die centraal-Australië omvat en een oppervlakte heeft van 1.346.000 km². Dat is ongeveer de oppervlakte van België, Engeland en Frankrijk samen. Toch leeft hier slechts 1% van de

Australische bevolking. Meer dan 23% ervan zijn Aboriginals.

De Northern Territory staat vooral bekend als het droge, rode en hete hart van Australië. Naast het menselijke aspekt van de vervolging van de Aboriginals word je hier als bezoeker onmiddellijk geïmponeerd door het erg oude landschap. We lieten ons de voorbije weken volop onderdompelen in het leven van de Aboriginals en de majestu-

euze uitgestrekte landschappen. We picknickten in uitgeschuurde rivierengtes die reeds bestonden voor er leven en zuurstof was op aarde. Indrukwekkend...

BRITSE KERNWAPENS MET AUSTRALISCH URANIUM

Het is in dit prachtige landschap dat zich de Australische uraniummijnen bevinden. De eerste zoektochten naar uranium dateren van begin de jaren '40 en werden uit-

Ayers Rock is één van de grootste heiligdommen van de Aboriginals.

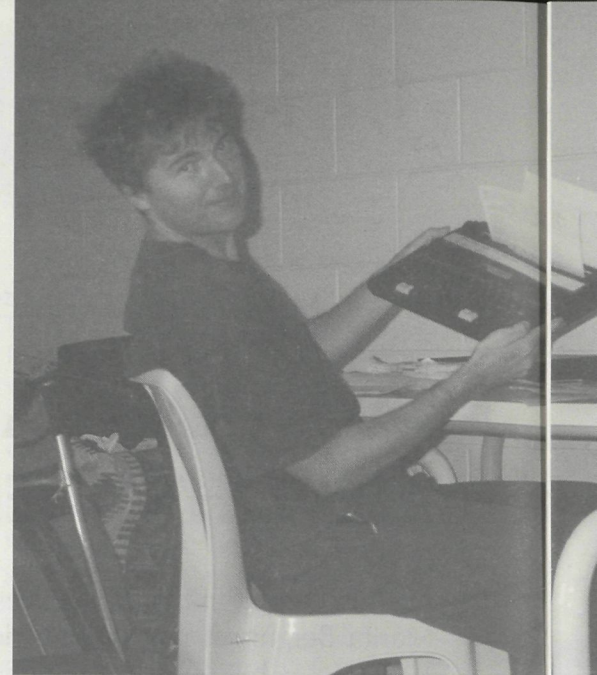

gevoerd door de Britse regering die het uranium broodnodig had voor de uitvoering van zijn kernwapenprogramma. Uranium is immers dé noodzakelijke grondstof voor de aanmaak van kernwapens en wordt ook gebruikt voor de opwekking van energie in kerncentrales. Een splitsing van uranium zorgt voor de vorming van plutonium, een bijzonder gevaarlijk radioactief goedje met een heel lange levensduur en hoge toxiciteit. De eerste uraniummijn werd in '54 geopend in de Northern Territory. Ook in Queensland en South Australia werd een aantal mijnen geopend. De uraniumwinning werd al gauw een florierende business. Toen echter in '63 een internationaal verbod op atoomproeven in open lucht werd afgekondigd, daalde de vraag naar uranium spectaculair. Toch kon dat verbod niet beletten dat tegen '71 reeds 7.000 ton uranium was geëxporteerd. Halfweg de jaren '70 werden bovendien nieuwe uraniumvoorraden ontdekt zodat Australië ongeveer een derde van de economisch exploiteerbare uraniumvoorraden in handen had. Echter, de voorspelde internationale doorbraak van kernenergie kwam er niet. De vraag naar uranium daalde aanzienlijk en in '94 waren nog

slechts 2 uraniummijnen in productie.

NIEUWE AFZETMARKTEN DUIKEN OP

De voorbije jaren heerste er dus een relatieve 'rust' omtrent de uraniumproblematiek in Australië. En dat had niet alleen te maken met de daling van de vraag naar uranium. De toenmalige Labour-regering kondigde een moratorium af op de opening van nieuwe uraniummijnen: Australië zou het voorlopig moeten doen met drie mijnen. Twee ervan waren in exploitatie. Het ziet er echter steeds meer naar uit dat de uraniumproblematiek opnieuw brandend aktueel zal worden én opnieuw voor hevige protesten zal zorgen. De verkiezingen van april '96 brachten immers een rechtse coalitie aan de macht die maar wat graag opnieuw meerdere uraniummijnen wil geopend zien en volop uranium wil exporteren naar ontwikkelingslanden. De nieuwe regering heeft het plan opgevat om op korte termijn twee nieuwe mijnen te openen: de Koongarra- en Jabiluka-mijn. Ze zijn beide gelegen in het Kakadu National Park van de Northern Territory. Aan de basis van het nieuwe regeringsbeleid ligt het feit dat vooral Indonesië vragende

partij is om uranium af te nemen. Het bewind van Soeharto plant immers de bouw van maar liefst 12 kerncentrales en heeft daarvoor, uiteraard, nogal wat uranium nodig. De Australische regering ziet bovendien niet alleen in Indonesië nieuwe afzetmarkten opduiken. Ook andere 'ontwikkelingslanden' toonden reeds interesse om uranium uit Australië af te nemen. Pittig detail: de mijn van Koongarra is voor 70% in handen van Cogema, een Frans 'Gouvernementeel Instituut' dat ook leverancier is van de nucleaire materialen voor het Franse leger. Ook de Franse brandstoffen-multinational Total heeft belangen in de mijn van Koongarra. En ook de andere uraniummijn van Jabiluka is gedeeltelijk in Franse handen...

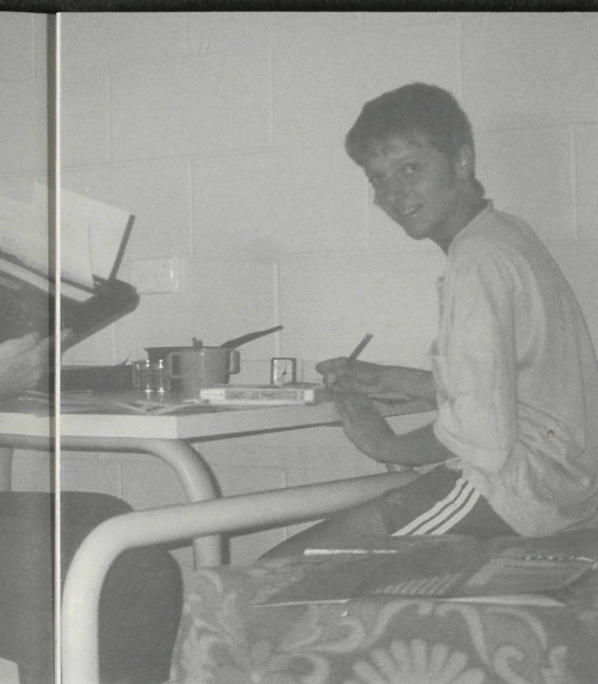
Tijdens onze reis proberen we zoveel mogelijk contact te leggen met de plaatselijke bevolking. Hier zijn we op bezoek bij een Aboriginalvrouw die halssnoeren ontwerpt.

MILIEUBEWEGING HEEFT HET MOEILIJK

Vanuit onze ervaringen met 'milieu-activisme' bij Leefmilieu Londerzeel, hadden we een tijdje geleden een uitgebreid gesprek met een aantal afgevaardigden van het 'Arid Lands Environment Centre'. Die milieugroepering verzet zich reeds jarenlang tegen de uraniumwinning in Australië en probeert ook nu opnieuw het verzet tegen de nieuwe regeringsplannen op gang te trekken. We mogen bij ons in België dan al af en toe zaniken over de moeilijkheden om protestakties op gang te trekken, hier in Australië is het nog minder evident. Door de heel geringe bevolkingsdichtheid, hier wonen maar 2 inwoners per km², is het bijzonder moeilijk om mensen te mobiliseren en voor acties op de been te brengen. Zelfs Greenpeace is hier in de Northern Territory niet vertegenwoordigd. Het 'Arid Lands Environment Centre' hoopt

Onze Milieurama-bijdragen met een internet-konnectie in Brussel krijgen, is uitgesloten. Maar we behelpen ons met een handig en mobiel typmachientje!

dan ook vooral op internationale steun. Wij boden alvast, voor wat Europa betreft, de Bond Beter Leefmilieu aan als kontaktkanaal. In afwachting dat de zaak op de internationale politieke agenda wordt geplaatst, probeert de Australische milieubeweging toch al een aantal akties op getouw te zetten. Op 5 juni wordt hier de Dag van de Aarde georganiseerd en staan overal in Australië akties op het programma.

ATOOMBOMMEN IN DE MAAK?

"Naast de klassieke bezwaren die wij hebben tegen uraniumontginning op zich, stuit vooral de deal met Indonesië ons

tegen de borst", vertelde ons Jim Downey van het Arid Lands Environment Centre. "Indonesië is een politiek onstabiel land met een militair regime dat behoort tot één van de actiefste aardbevingsgebieden ter wereld. Bovendien gaat het om de export van uranium naar een ontwikkelingsland en kunnen uit de restprodukten van de kernenergie ook atoombommen worden gemaakt". Een grote extra-bezorgdheid voor de Australische milieubeweging is inderdaad het feit dat het geëxporteerde uranium, ondanks alle verdragen met betrekking tot de verspreiding van kernwapens, toch kan worden gebruikt in de kernwapenindustrie. Zo kunnen de Australische regeringswoordvoerders geen uitsluitel geven of er al dan niet Australisch uranium werd gebruikt bij de recente Franse atoomtes-

ten in de Stille Zuidzee. Een erg gevoelige zaak die hier in de pers heel breed wordt uitgesmeerd. Vanzelfsprekend stelt men zich ook vragen omtrent het uranium dat Australië aan andere landen levert. Zullen die landen lang genoeg politiek stabiel blijven om het gebruik van dit uranium in kernwapens te beletten?

VERDEEL EN HEERS...

Ook de Aboriginals verzetten zich tegen de uraniummijnen op hun land. Ze zijn een volk dat, vanuit een historische kontekst, in erg extreme klimatologische omstandigheden steeds in ekologische harmonie heeft samengeleefd met zijn natuurlijke omgeving. Hun gehele levensstijl stond en staat in relatie tot het landschap. Sinds '67 voeren ze een bitterharde administratieve strijd om hun historische landrechten terug te krijgen. Soms met succes... Toch is het overgrote deel van de uraniumwinning precies gesitueerd in Aboriginal-gebieden. De besmetting van hun watervoorraden, de radio-actieve vervuiling en de verspreiding ervan brengt hun leven in gevaar. Plaatsen die voor hen van vitaal cultureel en spiritueel belang zijn, werden door de uraniumontginning gewoon vernietigd. Als compensatie wordt hen vaak heel wat geld aangeboden. Het gevolg laat zich raden: steeds meer raakt de Aboriginal-gemeenschap verdeeld in zijn standpunten. In tegenstelling tot vroeger hebben zij in een geldeconomie nu eenmaal ook geld nodig om te overleven. "Verdeel en heers?"...

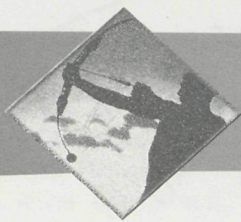
• Gilbert Verbeken
• Marita Berghman

DE ANDERE KANT VAN DE URANIUMHANDEL...

Australië heeft de grootste uranium-reserves in de wereld (30%). Daarna komt Zuid-Afrika (12%), Canada (15%), Brazilië (8,5%), Niger (8%) en de Verenigde Staten (7%). Traditioneel is Amerika wel de grootste uranium-'producent'. Sedert '84 verliezen de VS echter snel veld tegenover Canada en Australië. In '83 was de wereldvraag naar uranium 31.000 ton. Australië heeft een kontrakt om tussen '76 en '96 ongeveer 60.000 ton uranium te verkopen aan Japan (40%), Duitsland (35%), VS (7%), Zweden (5%), Frankrijk (4%), Zuid-Korea (4%), België (1%) en Finland (1%). Voor elke 3 kg gewonnen (en exporteerbaar) uranium wordt 997 kg laagradioactieve afvalgrond geproduceerd die in geen geval veilig kan worden opgeslagen. De uraniummijnen bezoedelen de omgeving met een radioactiviteit die gedurende duizenden jaren een enorme schade aanricht. Gedurende de huidige exploitatiefase kunnen reeds tientallen ongelukken worden opgesomd waarbij tientallen miljoenen liter radio-actief afvalwater in de omgeving terecht kwam. Ook gesloten mijnen blijven een bedreiging. Het is bekend dat sedert 1920 een significant groot aantal mijnwerkers gestorven is aan longkanker die werd veroorzaakt door de blootstelling aan radio-actief radongas. Bovendien bewijzen Amerikaanse studies dat ook de gezondheid van omwonenden bedreigd wordt. Vaak vormt het radio-actieve afvalpuin in de buurt van de uraniummijnen een geliefkoosde speelplek voor kinderen...

"VUURTJE STOKEN IN DE TUIN" PARTIKULIERE VERBRANDINGSOVENTJES NOG STEEDS VRIJ TE KOOP

"Een demonteerbare vuilverbrandingsoven die gewoon kan dichtgeplooid worden na gebruik! Een simpele en economische manier om alle soorten plaatsroevend vuil kwijt te raken: karton, bladeren, droog gras,... Werkt door zelfverbranding: alle risico's van brandgevaar door vuren in open lucht worden uitgeschakeld en u kan het toestel gebruiken in alle veiligheid en zonder toezicht" ... lezen we in de catalogus van het postorderbedrijf NORWEN.

Ook grote ketens als Makro bieden nog geregeld heuse mini-verbrandingsoventjes aan partikulieren en bedrijven te koop aan. Deze toestellen zijn eigenlijk allesverbranders. De konsument wordt zo aanzet tot het illegaal verbranden van bijvoorbeeld karton, papier en plasticen verpakkingen. Dit terwijl deze verbrandingsoventjes eigenlijk bedoeld zijn voor het verwerken van bladeren, droog gras en ander tuinafval. BBL-beleidsmedewerker Bart Martens "Niet te verwonderen dat Bond Beter Leefmilieu (BBL) eens te meer aan de alarmbel trekt. Immers, Vlare II-bis verbiedt heel duidelijk het verbranden van huishoudelijk afval in de tuin. Als enige uitzondering op deze regel geldt het verbranden van plantaardige afvalstoffen die afkomstig zijn van het onderhoud van tuinen en ontbossing of ontginning van terreinen".

TEGEN AFVALSTOFFENPLAN

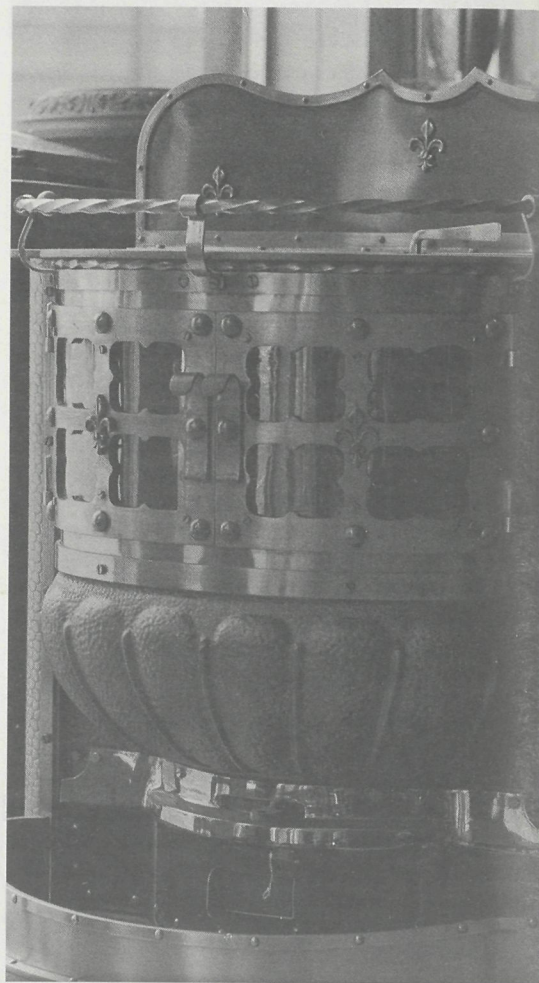
Daarbovenop komt nog dat het thuisverbranden van afval manifest in strijd is met de bepalingen van het lopende afvalstoffenplan en van het ontwerp van milieubeleidsplan 1997-2001. Deze stellen preventie, hergebruik en het nuttig toepassen van afval voorop boven verbranding. Het zijn nu net de composteerbare (groenten-, fruit- en tuinafval) en recycleerbare (papier, karton) frakties die zich goed lenen tot verbranding. Door het verbranden van huishoudelijk afval kan

de burger bovendien bepaalde heffingen op de verwijdering van huishoudelijk afval (o.a. de verplichte aanschaf van 'gemeentelijke' huisvuilzakken) ontwijken.

"Bovendien is het ongecontroleerd verbranden van huishoudelijk afval in de open lucht schadelijk voor het milieu en de volksgezondheid. Bij het verbranden van bijvoorbeeld PVC-kunststoffen komen koolwaterstoffen, waterstof in chloorverbindingen en dioxines vrij", zegt Martens. Smeltende kunststoffen zorgen bovendien voor een onvolledige verbranding van het afval, waardoor meer roetvorming, koolstofmonoxide en koolwaterstoffen ontstaan. Huisvuil bevat ook zware metalen als arsenicum, cadmium, lood, chroom, kwik en zink.

STRIJDIG

Bond Beter Leefmilieu eist een strikte naleving van het juridisch verbod op het verbranden in de tuin van huishoudelijk afval. Een verbod dat eveneens zou moeten gelden voor de verbranding van het plantaardig afval afkomstig van tuinonderhoud. Komposteerbaar tuinafval wordt immers in het kader van het GFT-afvalplan in meer en meer gemeenten selectief ingezameld. Via sensibilisering moet de burger worden gewezen op het verbod op thuisverbranding. Tenslotte moet de overheid zowel producenten als

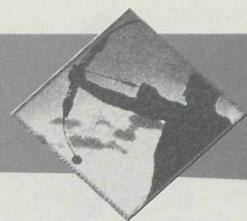

Volgens BBL moet de overheid zowel producenten als verdelers aanmanen om de verkoop van mini-verbrandingsoventjes aan banden te leggen. (foto Frans Geys)

verdelers aanmanen om de verkoop van mini-verbrandingsoventjes aan banden te leggen.

• Danny Jacobs

DE SUPERSNELLE TREIN BLIJFT VOORWERP VAN RUILHANDEL WAARBIJ HET MILIEU VERLIEST

De hogesnelheidslijn (HSL) Antwerpen-Rotterdam zal langs de autosnelwegen E19 en A 16 worden aangelegd. De beslissing van de Vlaamse regering was alvast geen verrassing. De schreeuw van de milieubeweging voor een integrale vervoersbenadering, het advies van de Streekkommissie voor het traject van de Havenweg, duizenden bezwaarschriften uit de Noorderkempen, acties voor het behoud van het Peerdsbos, boze burgemeesters van Schoten tot Hoogstraten.... Het kon allemaal niet meer baten.

Voor BBL-opdrachthouder Dirk Van Regenmortel is het zo klaar als een klontje: *"Nadat Vlaanderen de Schelde-verdieping uit de brand had gesleept, was het zonneklaar dat Nederland op een tegenprestatie mocht rekenen: een HSL langs de E19 tussen Antwerpen en Hoogstraten"*. Overigens wordt de aanleg van het supersnelle spoor nog aan andere dossiers gekoppeld. De Vlaamse regering linkte de HSL aan de financiering van de IJzeren Rijn tussen Antwerpen en het Ruhrgebied en de participatie van Nederland hierbij. En met succes. Over de IJzeren Rijn wordt inmiddels een Europese studie gemaakt. Nederland zegde toe om samen met Vlaanderen onderhandelingen te voeren met Duitsland omtrent de herwaardering van dit goederenspoor. Tenslotte werd de aantakking van goederenlijn 11 op de lijn Vlissingen-Roosendaal tevens door Vlaanderen vooropgesteld.

KOEHANDEL VAN FORMAAT

Eén ding is aldus duidelijk: de vastlegging van het supersnelle spoor maakt onderdeel uit van een echte koehandel waarin de mogelijke schade aan mens en natuur van ondergeschikte orde is. *"Nochtans is het antwoord duidelijk"*, zegt Dirk van Regenmortel *"Vanuit milieu-oogpunt is meer verkeer niet gewenst"*. De HST werd in eerste instantie op Belgisch niveau voorgesteld als een milieuvriendelijk alternatief voor het lange-afstandsverkeer over de weg. De supersnelle trein werd ook als motor genoemd voor het binnenlandse spoornet: in het STAR 21-plan werden

investeringen voor de uitbouw van het binnenlands net naar voor geschoven om zo 50% meer reizigers aan te trekken. *"STAR 21 stierf ondertussen een stille dood. Met het recente herstrukturingsplan werden de ambities drastisch bijgeschroefd tot een aangroei van het aantal reizigers met 0,6% per jaar, wat de facto neerkomt op een verlies van marktaandeel van de trein"*, besluit Van Regenmortel.

netwerk". En dit terwijl de vraag naar overheidsinvesteringen in een fijnmazig regionaal openbaar vervoer in Vlaanderen langzaam haar toppunt bereikt. De Vlaamse regering mist zo een kans om haar prioriteiten op het vlak van regionale (verkeers)ontwikkeling duidelijk te maken.

De huidige discussie gaat tenslotte voorbij aan de essentie van de zaak, met name het milieu- en mobiliteitsvraagstuk. De HST

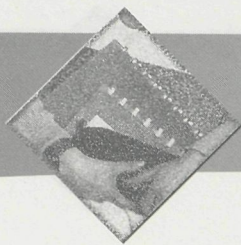
Op Belgisch én Europees vlak is de HST een zoveelste instrument dat grootschaligheid en meer verkeer zal veroorzaken. (foto Frans Geys)

GROOTSCHALIGHEID

Op Belgisch én Europees vlak is de HST een zoveelste instrument dat grootschaligheid en meer verkeer zal veroorzaken. Van Regenmortel: *"De Vlaamse regering laat het na om duidelijk op te komen voor regionale ontwikkeling, voor de regionale uitbouw van het openbaar vervoer. De Vlaamse regering vergeet zo pleitbezorger te zijn van een Vlaams openbaar vervoer-*

kan alleen een milieuvriendelijke concurrent zijn van vliegtuig en auto als het project onderdeel uitmaakt van een integraal sturend beleid gericht op terugdringing van het individueel autogebruik en het vliegverkeer. Zonder zo'n verkeersbeleid is de HST als milieuvriendelijke oplossing ongeloofwaardig en is er sprake van een opbod aan infrastructuur.

• Danny Jacobs

DOSSIER

BBL STELT AQUAFIN-MONOPOLIE IN VRAAG.

"BELEID MOET WERK MAKEN VAN KLEINSCHALIGE WATERZUIVERING!"

Alle grootse woorden ten spijt, stroomt op vandaag nog maar liefst 70% van het afvalwater ongezuiverd de Vlaamse waterlopen binnen. Ondertussen breidt Aquafin, notoir alleenheerser op vlak van waterzuivering, het geheel aan rioleringsnetten, kollektoren en rioolwaterzuiveringsinstallaties steeds verder uit. Maar ondanks deze verwoede pogingen zal 10% van de Vlaamse bevolking nooit worden aangesloten op het rioleringsnet. Daarenboven bengelt er aan dergelijke grootschalige projecten een fiks prijskaartje van om en bij 200 miljard frank. Het alternatief heet kleinschalige waterzuivering. Een en ander mag dan al een economisch en ekologisch alternatief zijn, kleinschalige waterzuivering wordt op dit ogenblik, al dan niet gewild, genegeerd door de Vlaamse beleidsvoerders. Enkele weken geleden zette BBL de noodzaak van een beleidskader voor kleinschalige waterzuivering nog eens in de verf.

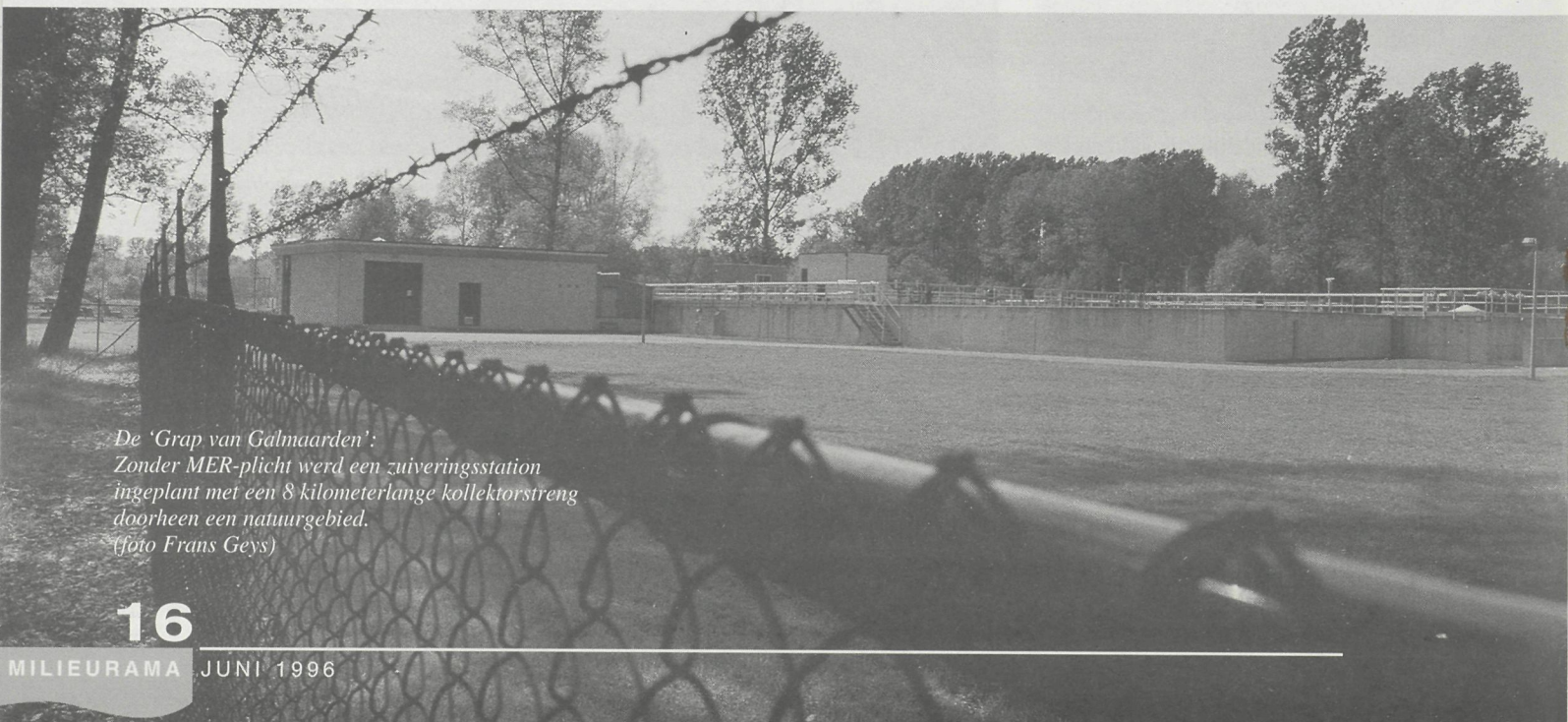
De aanpak van de waterverontreiniging staat niet op zich. Op 21 mei '91 kondigt de Europese Gemeenschap richtlijn 91/271 af. Daarmee krijgen lidstaten verplichtingen opgelegd inzake de zuivering van afvalwater. Tegen 31 december '98 moeten agglomeraties met meer dan 10.000 inwoners equivalenten (IE) hun straten uitrusten met rioleringen. Daarenboven moet het afvalwater behandeld worden en moet het slib uit de waterzuiveringsstations verwijderd worden.

SPECIALIST IN GROOTSCHALIGHEID?

In Vlaanderen wordt de bouw en de exploitatie van rioolwaterzuiveringsin-

stallaties toegewezen aan de nv Aquafin. Hoewel de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) de investeringsprogramma's opstelt, het traject van de riolering bepaalt en over het aantal aansluitingen beslist, is het Aquafin dat de taak heeft om de verschillende scenario's voor de toepassing van de investeringsprogramma's uit te tekenen. Daarnaast maken ze een evaluatie op het vlak van leefmilieu, hydrologie en financiën. Een op zijn zachtst gezegd machtige positie... "Aquafin neemt tijdens de proceskeuze kleinschalige waterzuivering wel in overweging, maar ze zijn en blijven specialist inzake grootschaligheid", steekt BBL-beleidsmedewerkster Karla Schoeters

haar kritiek aan het adres van Aquafin niet onder stoelen of banken. "Kleinschalige zuiveringsalternatieven krijgen steeds onterecht het etiket 'te duur' opgekleefd en de ontwerpen verdwijnen vaak onverbiddelijk in de prullenmand". Heeft Aquafin dan volledig vrij spel? "Nadat zo'n voorkeursplan is bekendgemaakt, wordt het wel nog 'ter diskussie' voorgelegd in een Bekkenkomitee", stelt Karla Schoeters. Zo'n Bekkenkomitee staat in voor een betere coördinatie voor de sanering van oppervlaktewater. Eigenlijk zijn deze komitees een goede stap in de richting van een integraal waterbeheer, maar toch staan ze in praktijk nog niet helemaal op punt. Zo

De 'Grap van Galmaarden':
Zonder MER-plicht werd een zuiveringsstation
ingeplant met een 8 kilometerlange kollektorstreng
doorheen een natuurgebied.
(foto Frans Geys)

brengt Aquafin deze komitees onvoldoende op de hoogte van de technische en financiële haalbaarheid van kleinschalige zuiveringsopties.

AQUAFIN LAPT WETGEVING AAN DE LAARS

Niet alleen BBL kant zich tegen het monopolie van Aquafin. Ook heel wat andere milieu-organisaties verzetten zich tegen de alleenheerschappij van de 'waterzuiveringsspecialist'. Eén van hen is het Denderaktiecomitee (DAK). In het verleden konden ze reeds diverse keren vaststellen dat Aquafin niet bepaald een boontje heeft voor kleinschalige waterzuivering. *"In '92 was er in Aspelare, een dorp nabij Ninove, een kleinschalige zuivering voorzien op de Beverbeek"*, doet Filip De Bodt van het Denderaktiecomitee zijn verhaal. *"Twee jaar later, bij de bespreking van het technisch plan, liet Aquafin echter doorschijnen dat een kollektor uiteindelijk goedkoper was dan een kleinschalige zuivering. Die kollektor was helemaal niet goedkoper en het Denderbekkencomitee schoot het voorstel van Aquafin dan ook resoluut aan flarden en adviseerde unaniem om te opteren voor een kleinschalige zuivering"*. Maar ondanks de tegenwind van het Denderbekkencomitee geeft Aquafin niet op en wordt een milieuaanvraag ingediend om, jawel, een kollektor te bouwen. Ook deze keer trekt Aquafin echter aan het kortste eind: de milieuaanvraag wordt door de Bestendige Deputatie geweigerd. *"Maar opnieuw geeft Aquafin geen krimp"*, gaat Filip De Bodt verder. *"Ondanks alle weigeringen en negatieve adviezen wordt gewoon opdracht gegeven om aan de bouw van een dure kollektor te beginnen"*. Een sterk verhaal, zoveel is duidelijk. Komt daarbij dat de lokale bevolking pas in een heel laat stadium over de bouw van de kollektor geïnformeerd werd. Terwijl het overgrote deel van het dorp opteerde voor een kleinschalig systeem, zit men er nu met een enorme kollektor opgescheept..

MILIEU-ORGANISATIES BIJTEN VAN ZICH AF

Uit dit verhaaltje zou je kunnen afleiden dat Aquafin zomaar juridisch vrij spel heeft. Maar is dat ook zo? *"Tijdens het voorontwerp van een zuiveringskonstructie stelt de Dienst Planning van Aquafin een Milieu Impact Evaluatie op"*, nuanceert Karla Schoeters. *"Als blijkt dat de kollektoren door een natuurgebied lopen,*

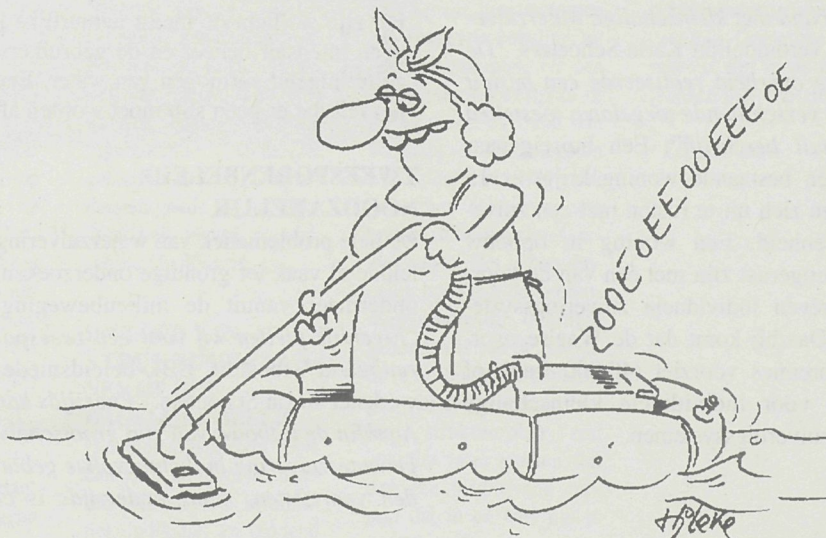

Voor BBL is het zo klaar als pomppwater: de Vlaamse overheid moet het Aquafin-monopolie in vraag stellen en kleinschalige waterzuivering moet optimaal kansen krijgen. (foto Frans Geys)

dan is Aquafin van overheidswege verplicht een Milieu Effect Rapport op te stellen". Een en ander strookt echter niet met de realiteit. In '91, kort na de oprichting van Aquafin, plaatste de Vlaamse Regering de waterzuiveringsprojecten voor de Markvallei op het investeringsprogramma. Vanuit de milieubeweging werd een logisch pleidooi gehouden om het zuiveringsstation zo dicht mogelijk bij de vervuilsingsbron in te planten. Aan deze eis werd echter niet voldaan en kilometerslange riolen en buizen werden doorheen een waardevol natuurgebied geploegd. *"Er was in dit geval helemaal*

geen Milieu Effect Rapport opgesteld", vertelt Filip De Bodt. *"Aquafin wou zo snel mogelijk met de werken starten"*. Samen met Leefmilieu Geraardsbergen kon het Denderaktiecomitee echter juridisch afdwingen dat Aquafin alsnog verplicht werd een Milieu Effect Rapport op te stellen. Een onafhankelijk studiebureau startte met de studie vanaf 14 december 1992. *"Maar ondertussen was Aquafin toch reeds begonnen met de werken om tot de aanleg van een persleiding te komen"*, gaat Filip De Bodt verder. *"We kaartten het probleem deze keer aan bij de toenmalige minister van Leefmilieu,*

KLEINSCHALIGE WATERZUIVERING

Norbert De Batselier. Die nam het dossier *blijkbaar au-sérieux* en verzocht de VMM om het dossier van nabij te volgen. Aquafin beloofde ons formeel dat het resultaat van de studie het definitieve tracé van de persleiding zou bepalen”.

GALMAARDEN GEDUPEERD

Moest men zich in dit gebied van Oost-Vlaanderen dan al gewonnen geven, enkele kilometer verder stroomopwaarts werkte Aquafin overstoord verder. In Galmaarden, op Brabants grondgebied, geldt geen Milieu Effect Rapport-plicht en dat zorgde ervoor dat Aquafin vanaf '92 rustig kon bouwen aan een zuiveringsstation en een acht kilometerlange kollektorstreng die Herne, Vollezele, Tollembeek en Galmaarden aandoet. “*Dé grap hierbij is dat Aquafin in haar info-blad toen schreef dat dat tracé het natuurgebied zou ontwijken*”, aldus een cynische Filip De Bodt. “*Het verhaal vermeldde echter niet dat Aquafin wat verder in de beekvallei buizen en riolen inplantte en dat ze eerst de studie trachtte te ontlopen. Enkel toen de overheid op vraag van de milieubeweging ingreep, hield Aquafin rekening met de schade die ze toebreacht aan de natuur*”.

WALLONNIE

GEEFT HET VOORBEELD

In Vlaanderen bestaan er geen voorschriften op het vlak van individuele waterzuiveringssystemen. Nochtans tonen andere Europese landen het goede voorbeeld. De Scandinavische landen, Groot-Brittannië en Frankrijk zijn door topologische omstandigheden al jaren verplicht kleinschalige en individuele waterzuiveringssystemen te bouwen. Met succes. “*In tegenstelling tot Vlaanderen heeft Wallonië wel voorschriften uitgewerkt in verband met kleinschalige waterzuivering*”, verduidelijkt Karla Schoeters. “*De Waalse overheid realiseerde een besluit dat de verschillende toegelaten toestellen in detail beschrijft*”. Een huiseigenaar van een bestaande woning krijgt er 15 jaar om zich uit te rusten met een zuiveringseenheid. Een woning in opbouw moet uitgerust zijn met één van de voorgeschreven individuele zuiveringssystemen. Daarbij komt dat de Waalse overheid premies voorziet (40.000 frank of meer) voor individuele kleinschalige waterzuiveringssystemen.

KLEINSCHALIGE WATERZUIVERING. DE SYSTEMEN OP EEN RIJTJE...

ENKELE BIJZONDERE GEVALLEN.

- **Komposttoilet**

Een composttoilet werkt zonder waterspoeling en dit impliceert dat enkel het grijs water moet gezuiverd worden. Naast uitwerpselen en urine kunnen de mensen er ook organisch keuken- en tuinafval in kwijt.

- **Grijswaterfilter**

Deze filter zuivert het grijs water van het composttoilet. Het is een container gevuld met rotsteentjes en afgedekt met een deksel. Het gezeefde water sijpelt doorheen het rotsmedium waarop zich bacteriën ontwikkelen die het water zuiveren.

DE VOORZUIVERINGSSYSTEMEN

- **Vloeibaarmaker**

In dit systeem vinden drie processen plaats: bezinking van zwaar materiaal, vorming van een drijvende laag en tenslotte de afbraak van faecaliën. Dikwijls wordt een vloeibaarmaker verkeerdelijk septische put genoemd. Men kan echter pas van een septische put spreken als men een vloeibaarmaker en een bakteriefilter in serie plaatst.

- **Emshertank**

De emshertank verschilt niet veel van de vloeibaarmaker, alleen gebeurt de bezinking en de slibgisting bij de emshertank in twee kompartimenten. Schuine platen met spleten aan de onderkant vormen de scheiding tussen de kompartimenten, waardoor het slib uit de bezinkingsruimte naar de slibgistingsruimte vloeit. Het water dat vrijkomt uit de slibgistingsruimte kan dan op zijn beurt terug naar de bezinkingsruimte.

DE HOOFDZUIVERINGSSYSTEMEN

- **Bakteriefilter**

De bakteriefilter is een put met filtreermateriaal. Nadat het afvalwater over deze filter stroomt, ontwikkelt er zich een biofilm.

- **Mini-zuiveringsstation**

Net zoals in een maxi-zuiveringsstation wordt het afvalwater actief belucht. Verder beschikt zo'n station over een bezinkingsbekken die een scheiding maakt tussen het bakteriemateriaal en het gezuiverde water.

- **Biorotor**

Dit kleinschalig waterzuiveringssysteem bestaat uit drie kompartimenten. In het eerste deel bezinken de vaste delen die hierin tot lichtere delen worden afgebroken. De drijvende laag vloeit verder naar het tweede kompartiment waar de biomassa zich op een vaste ondergrond in kunststof ontwikkelt. In het laatste deel vindt de nabezinking plaats waar twee zaken ontstaan: een sliblaag van afgestorven bacteriën en zuiver water.

- **Lagunering**

Lagunes zijn ondiepe, uitgestrekte vijvers waarin mikro-organismen het afvalwater afbreken. In onbeluchte vijvers gebeurt de zuurstofvoorziening door fotosynthese en diffusie. Maar onbeluchte vijvers verspreiden een onaangename geur, vooral in de zomer. Om dit te voorkomen moet de eigenaar de lagunes actief beluchten via een kompressor, oppervlaktebeluchter of elektromotor.

- **Helofytenfilters**

Dit zijn wellicht de meest natuurlijke kleinschalige zuiveringssystemen. Ze vragen geen intensief beheer en de gebruikers van een helofytenfilter doen beroep op het zelfreinigend vermogen van water. Een bijkomend voordeel dat zo'n filter biedt is het feit dat er geen slib moet worden afgevoerd!

TWEE-SPORENBELEID NOODZAKELIJK

De hele problematiek van waterzuivering leidde al vaak tot grondige onderzoeken, ondermeer vanuit de milieubeweging. “*Eigenlijk pleiten wij voor een tweesporenbeleid*”, besluit BBL-beleidsmedewerkster Karla Schoeters. “*Enerzijds kan Aquafin de uitbouw van zijn grootschalige waterzuivering in dichtbevolkte gebieden voortzetten, maar anderzijds is er*

dringend nood aan een vernieuwde visie op de waterzuivering in het landelijk gebied”. Daarnaast vindt BBL ook nog dat de overheid op basis van onafhankelijke kosten-baten afwegingen moet onderzoeken in welke gevallen kleinschalige waterzuivering een efficiënt en goedkoop alternatief vormt op grootschalige zuiveringsinstallaties.

• Pascal Bungeers

KRIJGEN STRUKTUURPLANNEN WELDRA EEN WETTELIJKE FUNDERING?

Begin dit jaar keurde de Vlaamse regering het voorontwerp-dekreet ruimtelijke planning goed. Door dit dekreet krijgen ruimtelijke structuurplannen op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau een wettelijke onderbouw. In de huidige wetgeving op de ruimtelijke ordening (die dateert van 1962) is enkel sprake van gewestplannen en gemeentelijke plannen van aanleg (APA's en BPA's). Structuurplannen moeten het mogelijk maken dat een globale visie op de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied wordt vastgesteld. Die visie moet in een latere fase uitgevoerd worden via uitvoeringsplannen, voorlopig nog via de bestaande gewestplannen, de gemeentelijke aanlegplannen en stedenbouwkundige verordeningen.

Op 7 mei jl. stelde de MiNa-raad haar standpunt vast over dit voorontwerp van dekreet. Het is de bedoeling dat dit dekreet nog voor de zomervakantie wordt goedgekeurd in het parlement, waardoor het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen vanaf september in openbaar onderzoek kan gaan. Tijdens dit openbaar onderzoek krijgt de bevolking de kans haar opmerkingen naar voor te brengen.

EINDELIJK EEN JURIDISCHE ONDERBOUW

Dat structuurplannen tot nu toe niet vermeld worden in de wetgeving heeft vooral te maken met de

pogingen in het verleden om de wetgeving op de ruimtelijke ordening volledig te herzien. Zo'n volledige herziening is een moeilijke opdracht vol valkuilen en kan niet van vandaag op morgen gerealiseerd worden. De vroegere pogingen om de wetgeving te herzien liepen steeds spaak. Daarom werd ditmaal geopteerd voor een beperkte toevoeging aan de bestaande wetgeving.

Voor de MiNa-raad is dit een goede werkwijze op voorwaarde dat de globale herziening van de wetgeving hiermee niet afgeschreven wordt. De herziening van de wet van 1962 is nodig om bijvoorbeeld inspraak- en beroepsprocedures beter te regelen, een planbatenregeling mogelijk te maken en een aantal achterpoortjes te sluiten. Het moet voor de MiNa-raad dan ook duidelijk zijn dat dit planningsdekreet niet meer dan een overgangsdekreet mag zijn dat moet geïntegreerd worden in een volwaardig nieuw dekreet op de ruimtelijke ordening.

STRUKTUURPLANNEN OP DRIE NIVEAUS

Het planningsdekreet voorziet structuurplannen op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau. Tussen deze niveaus wordt een duidelijke hiërarchie voorzien: lagere plannen moeten zich richten naar structuurplannen van een hoger niveau. Volgens de MiNa-raad moet het gewestelijk niveau zich vooral concentreren op structuurplanning, m.a.w. het vastleggen

van een algemeen kader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in Vlaanderen. Het provinciaal niveau moet een scharnierniveau worden met een evenwicht tussen planning en uitvoering. Het gemeentelijk niveau zou zich vooral met de uitvoering moeten bezighouden. Uitvoering moet echter op elk niveau mogelijk blijven.

Die planning op drie niveaus impliceert dat het subsidiariteitsprincipe beter moet uitgewerkt en verduidelijkt worden in het planningsdekreet. Volgens dit subsidiariteitsprincipe moeten de beslissingen op het meest aangewezen niveau genomen worden. Zo moeten bv. de open ruimte-structuren, het stedelijk gebied, autosnelwegen, oppervlakte voor bedrijventerreinen en andere grote structuren vastgelegd worden op Vlaams niveau. De provincies kunnen instaan voor o.a. de afbakening van regionale bedrijventerreinen (binnen de structuren die op Vlaams niveau werden bepaald), gemeenten zouden o.m. de juiste inplanting van nieuwe woningen kunnen bepalen binnen de afgebakende stedelijke gebieden. Dat alles veronderstelt goede inhoudelijke afspraken tussen de verschillende niveaus.

INVLOED VAN STRUKTUURPLANNEN OP HET DAGELIJKS BELEID

Het planningsdekreet voorziet voor de diverse structuurplannen een informatief, indikatief en bindend

gedeelte. Het informatief deel moet een beschrijving bevatten van de bestaande ruimtelijke situatie en van de toekomstige ruimtelijke behoeften. De indikatieve bepalingen vormen de gewenste ruimtelijke structuur. Uit dit deel moet blijken waar men naartoe wil met het ruimtelijk beleid. Van deze indikatieve bepalingen mag enkel afgeweken worden omwille van dringende sociale, economische of budgettaire behoeften.

De bindende bepalingen tenslotte zijn bindend voor de verschillende overheden, maar niet voor de burger. Wel is het zo dat de burger het structuurplan tegen de overheid kan gebruiken indien hij te maken heeft met een ongeoorloofd stilzitten van het bestuur om het structuurplan uit te voeren.

De overheid mag bij haar beleid dus niet afwijken van de bindende bepalingen. Wat dit juist betekent is echter onduidelijk. Als er bijvoorbeeld een tegenstrijdigheid bestaat tussen een bindende bepaling uit een structuurplan en een aanlegplan (gewestplan of BPA), is de overheid dan verplicht om dit aanlegplan te herzien? Hetzelfde geldt voor het afleveren van bouw- en verkavelingsvergunningen. Het is niet duidelijk hoe sterk de vergunningverlenende overheid gebonden is aan de indikatieve en bindende bepalingen van een structuurplan. Een structuurplan zou alleszins meer moeten zijn dan een vrijblijvend rapport dat in de kast ligt te beschimmelen.

UITVOERINGS-PLANNEN

De uiteindelijke uitvoering van structuurplannen moet gebeuren via verordenende uitvoeringsplannen die rechten en plichten voor burgers creëren via bodembestemmingen. Voorlopig wordt verdergewerkt met de bestaande uitvoeringsplannen en met verordeningen. De gewestplannen zouden systematisch herzien worden eens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is vastgesteld. Op termijn is het echter de bedoeling dat er nieuwe uitvoeringsplannen gemaakt worden die ook de inrichting en het beheer van bestemmingen mogelijk maken. Met de huidige zoneringsplannen die enkel aangeven welke functie een bepaald gebied heeft (woongebied, landbouwgebied), is het bv. onmogelijk om een verwevingsgebied (bv. verweving tussen landbouw en natuur of tussen wonen en werken) op het terrein waar te maken. Om zo'n verweving mogelijk te maken zijn inrichtings- en beheersmaatregelen noodzakelijk. Dergelijke maatregelen zijn in de huidige plannen niet voorzien.

• Erik Grietens

MILIEUBEWEGING WEINIG HOOPVOL OVER VOORLIGGENDE ONTWERP-MILIEU- BELEIDSPLAN.

Dit jaar wordt door de Vlaamse overheid voor het eerst een gewestelijk milieubeleidsplan opgesteld. Bedoeling is om met dit milieubeleidsplan (MBP) de grote lijnen van het Vlaamse milieubeleid voor de volgende 5 jaar vast te leggen. Het zal dan ook geen verrassing heten dat er vooraf met heel veel verwachting is uitgekeken naar het MBP. Ook de milieubeweging verwachtte dat het gewestelijke milieubeleidsplan een antwoord zou bieden op een aantal prioritaire knelpunten waarrond in het verleden actie werd gevoerd. Maar bij nader onderzoek blijkt het milieubeleidsplan niet aan alle verwachtingen te voldoen...

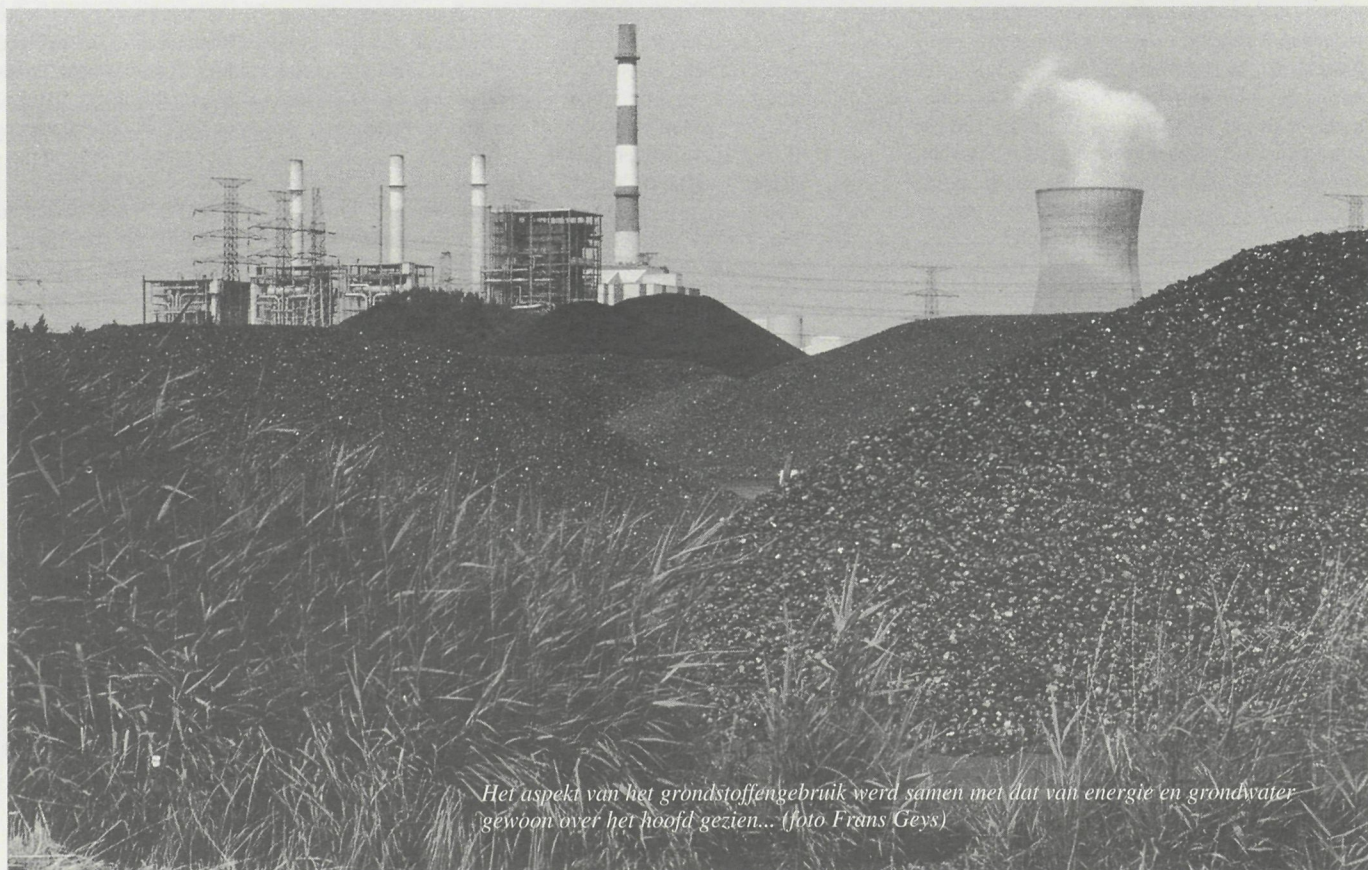
Zet Vlaanderen de komende 5 jaar een aantal belangrijke stappen richting Duurzame Ontwikkeling? Of is het hele gedoe rond het gewestelijk milieubeleidsplan een maat voor niets? *"De grote en onbetwistbare verdienste van het ontwerpplan is het eenvoudige feit dat het er is"*, steekt BBL-beleidsmedewerker Rik De Baere van wal. *"Ondanks de krappe timing en de logistieke problemen is men erin geslaagd om binnen de dekretaal voorziene termijn een ontwerp-milieube-*

leidsplan aan een openbaar onderzoek te onderwerpen". Hiermee gaat in ieder geval een oude eis van de milieubeweging in vervulling. BBL houdt immers reeds jarenlang een pleidooi om, naar Nederlands voorbeeld, een meer planmatige onderbouw te geven aan het Vlaamse milieubeleid. *"Het is een grote verdienste van het milieubeleidsplan dat men een aantal vrij nieuwe termen en benaderingen bij een breed publiek probeert te introduceren"*, aldus nog Rik De Baere.

"Maar je kan er niet omheen dat bijvoorbeeld de vrij toegankelijke en edukatieve formulering van de inleidende hoofdstukken schril afsteekt tegen het vaak ondoordringelijke taalgebruik van de overige hoofdstukken. Het blijft al te vaak gissen naar de juiste interpretatie van bepaalde passages".

VAAG EN ZWAK

De tekst mag dan al geen echt makkelijk leesvoer zijn, ook over de inhoud valt wel

Het aspect van het grondstoffengebruik werd samen met dat van energie en grondwater gewoon over het hoofd gezien... (foto Frans Geys)

een en ander te zeggen. Zo betreurt de milieubeweging dat een aantal inhoudelijke elementen uit het dekreet 'Algemene Bepalingen Milieubeleid' niet in het voorliggende milieubeleidsplan terug te vinden zijn. *"Het ontbreekt de Vlaamse overheid nog steeds aan een duidelijke visie omtrent de praktische uitwerking van het begrip duurzame ontwikkeling"*, zegt Rik De Baere. *"Hoe Agenda 21 zal worden uitgevoerd is niet duidelijk. En van de resultaten van de interdepartementale werkgroepen die zich over de implementatie van Agenda 21 zouden buigen, is niets terug te vinden"*. Het milieubeleidsplan beperkt zich voornamelijk tot doelstellingen die op internationaal vlak werden afgesloten. De globale set van doelstellingen is onvolledig, te vaag en te zwak. De doelstellingen die wel zijn opgenomen, zijn dan weer te beperkt onderbouwd.

GEEN STOK ACHTER DE DEUR

De maatregelen die toch in het milieubeleidsplan zijn opgenomen, richten zich voornamelijk tot de overheid. Rik de Baere: *"Nochtans wordt in het milieubeleidsplan gesteld dat de grootste verantwoordelijkheid voor de concrete verbetering van het leefmilieu bij de verschillende doelgroepen ligt. Maar over het algemeen blijft het heel onduidelijk wat er concreet van die verschillende doelgroepen wordt verwacht"*. Voor de milieubeweging is het doelgroepen-hoofdstuk dan ook de meest ontgoochelende passage van het beleidsplan. Wat eigenlijk het belangrijkste hoofdstuk had moeten zijn, is niks meer dan een opsomming van vage, vrijblijvende denkpijpen en 'agenda-punten'. Er wordt zelfs niet aangegeven welke concrete doelstellingen door welke doelgroepen op welke termijn moet worden gerealiseerd. *"We kunnen dus wellicht nog een tijdje wachten vooraleer er op het terrein concrete veranderingen zullen te zien zijn"*, vermoedt Rik De Baere. *"Nochtans is die keuze voor een doelgroepgerichte benadering op zich positief. Maar door de wollige invulling van de agenda van die doelgroepen, loop je het risico dat je als overheid teveel afhankelijk wordt van de goodwill en de bereidheid van die partners"*. De milieubeweging had liever een aantal concrete maatregelen als stok achter de deur gezien om een konstruktieve opstelling van de doelgroepen te verzekeren.

In het milieubeleidsplan wordt niet aangegeven welke concrete doelstellingen door welke doelgroepen op welke termijn moeten worden gerealiseerd. Het wordt dus wellicht nog een tijdje wachten vooraleer er op het terrein concrete veranderingen te zien zullen zijn...

GELD GENOEG?

Krijgen de verschillende doelgroepen dan al geen concrete maatregelen in de maag gespitst, dan is er in het milieubeleidsplan wel een inflatie van nieuwe overlegorganen met heel uiteenlopende opdrachten en samenstellingen terug te vinden. Een evolutie die binnen de milieubeweging niet met handgeklap wordt onthaald: *"Het lijkt ons veel beter om die uiteenlopende overleg-initiatieven te coördineren en af te stemmen op het geformaliseerd maatschappelijk milieu-overleg binnen de MiNa-raad"*, vindt Rik De Baere. *"Bovendien stellen we vast dat de milieu- en natuurverenigingen heel weinig als betrokkenen worden vermeld"*. Ook de timing en de planning van de acties blijft te summier. Zo is het meestal nog onduidelijk wanneer voorbereidend studiewerk en overleg klaar moeten zijn en wanneer men zal overgaan tot de uitvoering van de concrete maatregelen. Een duidelijker fasering van de verschillende acties zou de tussentijdse evaluatie bevorderen. Bovendien is het onduidelijk hoe de acties voor volgend jaar nog de nodige middelen kunnen krijgen vermits de begroting '97 reeds zal afgerond zijn vooraleer het milieubeleidsplan definitief vastligt.

BELEID NIET IN VRAAG GESTELD

De voorbije jaren wordt het belang van een geïntegreerd milieubeleid steeds meer onderlijnd. Komt het voorliggende milieubeleidsplan daaraan tegemoet? Rik De Baere: *"Door de samenstelling van het planningsteam en door de thematische benadering is een belangrijke stap gezet in de richting van een goede afstemming van het beleid van de diverse diensten die met milieu bezig zijn. Maar die positieve thema-gerichte benadering kan nog worden verbeterd. Zo is het aspect van het grondstoffengebruik, naast dat van energie en grondwater, gewoon over het hoofd gezien"*. Ook over risico-beheer valt niets terug te vinden. Bovendien vindt de milieubeweging dat er te weinig aandacht wordt besteed aan de andere beleidsdomeinen dan leefmilieu. *"Het wordt nochtans steeds duidelijker dat een fundamentele ommezwaai in de richting van een duurzame ontwikkeling niet alleen kan komen van initiatieven binnen het bevoegdheidsdomein van de minister voor leefmilieu"*, vindt Rik De Baere. *"Het schoolvoorbeeld hiervan vormt het wegverkeer. Die duikt in bijna alle thema's op als één van de meest belangrijke bronnen van milieuproblemen. De beheersing ervan zou dan ook één van de meest prioritaire aktiepunten moeten zijn"*. Maar

DE VERGADERING OVER RECYCLAGE GING PRAT OP ZIJN DOSSIERKENNIS

ook hier komt men in het milieubeleidsplan niet veel verder dan vage suggesties en bijkomend overleg, ook met de verantwoordelijken voor het verkeersbeleid. Van concrete doelstellingen, zoals bijvoorbeeld de reductie van het aantal auto-kilometers, is geen sprake.

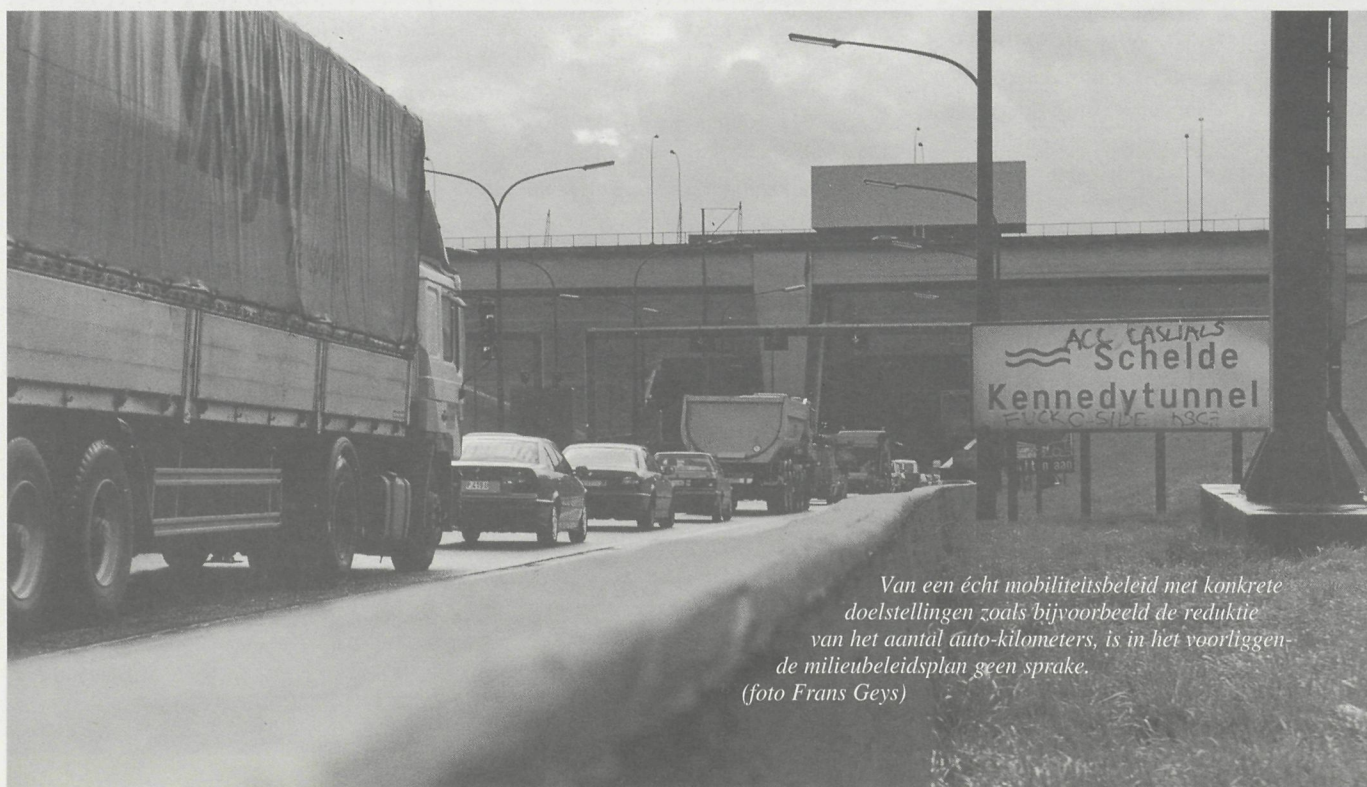
Voor de milieubeweging is het ook heel opvallend dat het huidige beleid nauwelijks in vraag wordt gesteld. *"Een bijsturing van dat beleid is blijkbaar niet overwogen"*, stelt Rik De Baere. *"De grootste slokop van de milieubegroting, de kollektieve waterzuivering, mag bijvoorbeeld zonder al teveel uitleg verder ongewijzigd zijn gang gaan"*. Het milieubeleidsplan was nochtans een uitgelezen kans geweest om zich te bezinnen over de keuze voor deze financiële prioriteit en over de finan-

ciering van het milieubeleid in het algemeen. Over deze zware actuele, politieke discussie over de financiering van het milieubeleid blijft het echter opmerkelijk stil.

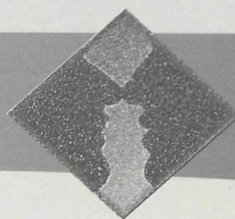
MEEUWEN OP DE VLUCHT?

Rekening houdend met deze niet onbelangrijke onvolkomenheden, krijgt het voorliggende milieubeleidsplan van de milieubeweging dan ook een onvoldoende mee. Wellicht is het Milieubeleidsplan '97-2000 niets meer dan een proefproject en zal moeten worden gewacht tot 2002 om een volwaardig ontwerp-milieubeleidsplan te zien. *"Of de inhoud van dit plan in staat is om ons in 2002 al substantieel dichterbij duurzame ontwikkeling te brengen is hoogst onwaarschijnlijk"*, besluit Rik De Baere. *"Het milieubeleids-*

plan biedt een aantal mogelijkheden, maar geen garanties. Daarvoor zijn de doelstellingen en vooral de acties te onvolledig en te vaag. Daarvoor is teveel afhankelijk gemaakt van verdere invulling op basis van onderzoek, deelplanning en overleg". Op de kافت van het milieubeleidsplan staat een vlucht meeuwen in de vorm van Vlaanderen, boven een frisse weide, symbool voor een 'milieuvriendelijke toekomst voor Vlaanderen'. Rik De Baere ziet het anders: *"Meeuwen konsentreren zich echter ook graag boven minder appetijtelijke gebieden zoals stortplaatsen. Het blijft dan ook een open vraag of het voorliggende beleidsplan in staat zal zijn om in de toekomst deze 'onheilspellende' meeuwen boven Vlaanderen weg te houden..."*

Van een écht mobiliteitsbeleid met concrete doelstellingen zoals bijvoorbeeld de reductie van het aantal auto-kilometers, is in het voorliggende milieubeleidsplan geen sprake.
(foto Frans Geys)

Leo Pardon,
Direkteur
Personenvervoer NMBS:

De trein, milieuvriendelijk vervoermiddel bij uitstek, kan ongetwijfeld een bijdrage leveren bij het zoeken naar oplossingen voor de in de zomer vastgestelde ozonconcentraties.

Om de dagelijkse gebruiker uit de file en in de trein te krijgen, zijn een aantal voorwaarden te vervullen waarbij het prijselement een noodzakelijke maar op zich onvoldoende hefboom vormt.

Het comfort, de frekwentie en de aansluitingsmogelijkheden bepalen de vervoerskeuze. Door de snelle vervanging van verouderd treinmaterieel, het verzekeren van snelle en frequente interstedelijke verbindingen en het verzorgen van aansluitingen trein-bus beantwoordt de NMBS aan deze prioritaire noden. Daarbij speelt de prijs, omwille van de zwakke prijselasticiteit, een sekundaire rol.

Elke aktie in die richting, waaraan de NMBS uiteraard bereid is mee te werken, moet daarom gebonden zijn aan een belangrijke kommunikatieve inspanning die de noodzaak van daling van ozonconcentraties koppelt aan doeltreffende oplossingen van openbaar vervoer tegen aantrekkelijke prijzen.

SPOREN AAN DE HELFT VAN DE PRIJS?

Enkele weken geleden stelde Minister van Volksgezondheid Colla een aantal maatregelen voor om het hoofd te bieden aan de hoge ozonconcentraties tijdens de zomer. Eén van zijn voorstellen was om het openbaar vervoer te promoten én de treintarieven tijdens de zomer naar beneden te halen. De NMBS reageerde prompt... afwijzend. Volgens de treinmaatschappij is een dergelijke operatie budgettair niet haalbaar...

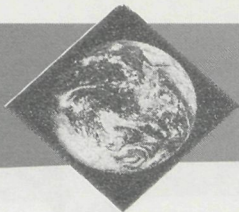

Marcel Colla,
Minister van Volksgezondheid:

Om de ozonpieken tijdens de zomermaanden te verminderen is een uitgebreid en coherent pakket van maatregelen nodig, zowel structurele met langdurig effect als éénmalige met kortstondig doelgericht effect.

Zo moeten we onder andere de totale hoeveelheid uitstoot van allerlei gassen afkomstig van dieselwagens, klassieke kolencentrales etc. op langere termijn naar beneden krijgen. Dit kan o.m. door katalysatoren en zuiveringsinstallaties op uitlaatpijpen en schouwen te plaatsen. Het treingebruik aanmoedigen is goed ter verbetering van het algemene mobiliteitsprobleem en is zeker en dit geldt niet enkel voor de zomermaanden, positief voor de algemene volksgezondheid wegens de vermindering van het autogebruik, grote boosdoener inzake ozonvervuiling.

Een daling van de treintarieven tijdens de zomermaanden heeft ook deels een symbolische betekenis omdat het de bevolking door een financiële stimulans aanzet de auto aan de kant te laten. Het biedt bovendien aan de NMBS de mogelijkheid om proefondervindelijk uit te testen of lagere tarieven tot meer reizigers leidt. Bij onze noorderburen heeft een substantiële vermindering (-20%) alvast tot een verhoogd treingebruik geleid. Alhoewel ik op dit terrein slechts een gedeeltelijke bevoegdheid bezit, hoop ik toch dat alle partners (Minister van Verkeer, M. Daerden, NMBS, Volksgezondheid) tot een akkoord zullen komen om milieu, gezondheid en mobiliteit beter op mekaar af te stemmen.

NATUUR IN DE STAD. MEER DAN EEN GLADGEMAAID GAZONNETJE...

De toestand van fauna en flora in onze steden is bezwaarlijk schitterend te noemen. De voorbije decennia palmde de mens een groot deel van de natuur in om er woon- en werkgebieden in neer te poten. Daarbij kreeg de natuur het aardig te verduren: hagen en boomgaarden werden omgehakt, waterlopen verloren hun typisch karakter, hallucinante dijken werden opgetrokken. Een en ander zorgt ervoor dat je steeds minder planten en dieren in de stad terugvindt. Het kan nochtans anders. Wanneer je met een aantal tips rekening houdt, kan een stedelijke omgeving al gauw een favoriete plek zijn voor heel wat planten en dieren...

Aangelegde of natuurlijke groenzones in de stad vertegenwoordigen allerlei functies. Park-en recreatiezones hebben een gebruiksfunctie, terwijl andere groenzones dan weer een scheidende functie hebben omdat ze woon-en industriezones uit elkaar houden. Daarnaast kunnen groene oases ook een verkeersgeleidende functie aannemen, denk maar aan de bermen en hagen die fiets-en wandelpad scheiden van de drukke weg. Eerder dan zich uit te leven op saaie betonnen speelplaatsen, laten kinderen hun creativiteit botvieren tussen natuurlijke begroeiingen. Ook voor volwassenen biedt spontaan groen een hoge recreatieve waarde: ze komen er tot rust of joggen er de ziel uit hun lijf.

Een stedelijk klimaat kenmerkt zich door een grote luchtverontreiniging, hogere temperaturen, een drogere lucht en meer neerslag. Plantengroei kan een belangrijke positieve invloed hebben op dit klimaat. Planten zorgen voor de verdamping van water dat anders onmiddellijk via de riolering zou verdwijnen. De verdamping van water zorgt voor een hogere luchtvochtigheid die dan op zijn beurt een daling van de temperatuur met zich meebrengt. Kortom, met wat meer natuur zou het stadsleven er alleen maar op vooruitgaan en daarom fokussen we onze aandacht in dit verhaal op typische onderdelen die een stad kenmerken: de

straat, de muren, huizen met tuintjes en daken.

WEG MET STROOIZOUT EN HERBICIDEN

De Kleine Leeuwebek, Straatliefdegras en Steenkruidkers,... Ze doen waarschijnlijk alleen bij de fervente natuur-freaks een lichtje branden. Nochtans zijn het plantensoorten die in het overgrote deel van onze straten terug te vinden zijn. Echter, groene stengels en blaadjes moeten zich aanpassen aan heel extreme leefomstandigheden en krijgen het dan ook heel hard te verduren. Minder herbiciden en minder strooizout zou deze planten alvast alleen maar ten goede komen. Ben je van plan om de oprit voor je huis of het voetpad voor de deur te vernieuwen? Gebruik dan tegels of klinkers, zij bieden de natuur meer mogelijkheden dan asfalt of beton.

Ook vogels kan je een handje helpen. Inheemse klimplanten zoals klimop of kamperfoelie vormen een uniek biotoop voor insecten en broedende vogels. Vooral oude, kalkrijke muren bieden heel wat mogelijkheden voor muurplanten. Muurvegetatie vraagt bovendien geen of weinig onderhoud. Alleen houtige gewassen die de stabiliteit van muren aantasten, moeten verwijderd worden. De grootste bedreigingen voor muurplanten zijn, uiter-

aard, de afbraak of de restauratie van de oude muren. Ben je genoodzaakt om bepaalde muren toch te herstellen, probeer dan zoveel mogelijk om de beste delen van de muur ongemoeid te laten. Na de restauratie kan je de muurvegetatie ook herstellen. Kalkmortel vericht op dat gebied wonderen.

ALS EEN VISJE IN DE VIJVER...

Een tuin in de stad heeft een onschatbare waarde. Wist je dat een tuin waar de gewassen spontaan kunnen groeien, al gauw een onderkomen biedt voor een duizendtal insectensoorten? Op hun beurt vormen die een voedselbron voor vogels en insectenetende zoogdieren. Veel tuiniers zorgen er echter voor dat hun gazon er een zomer lang uitziet als een gladgestreken biljartlaken waar nauwelijks nog een sprietje bovenuit

steekt. Dient het gezegd dat de natuurwaarde hiervan zo goed als nihil is? Wanneer je je tuin niet veel gebruikt, dan doe je er goed aan om hem om te vormen tot een hooiland. Het hooiland is een natuurlijke vegetatie die weinig onderhoud vraagt en daarenboven een zeer rijke voedselbodem biedt. Ook de tuinvijver is van belang. Op voorwaarde dat er geen vissen uitgezet worden, biedt de vijver een enorm biotoop voor kikkers, padden en watersalamanders.

EEN TUIN OP HET DAK...

Een tuin op je dak? Het klinkt misschien gek, maar in sommige Zwitserse en Duitse steden is het een gewone vertoning die een aanvulling vormt op de open ruimte op grondniveau. Dergelijke 'dak-tuinen' zorgen niet alleen voor een mooier uitzicht,

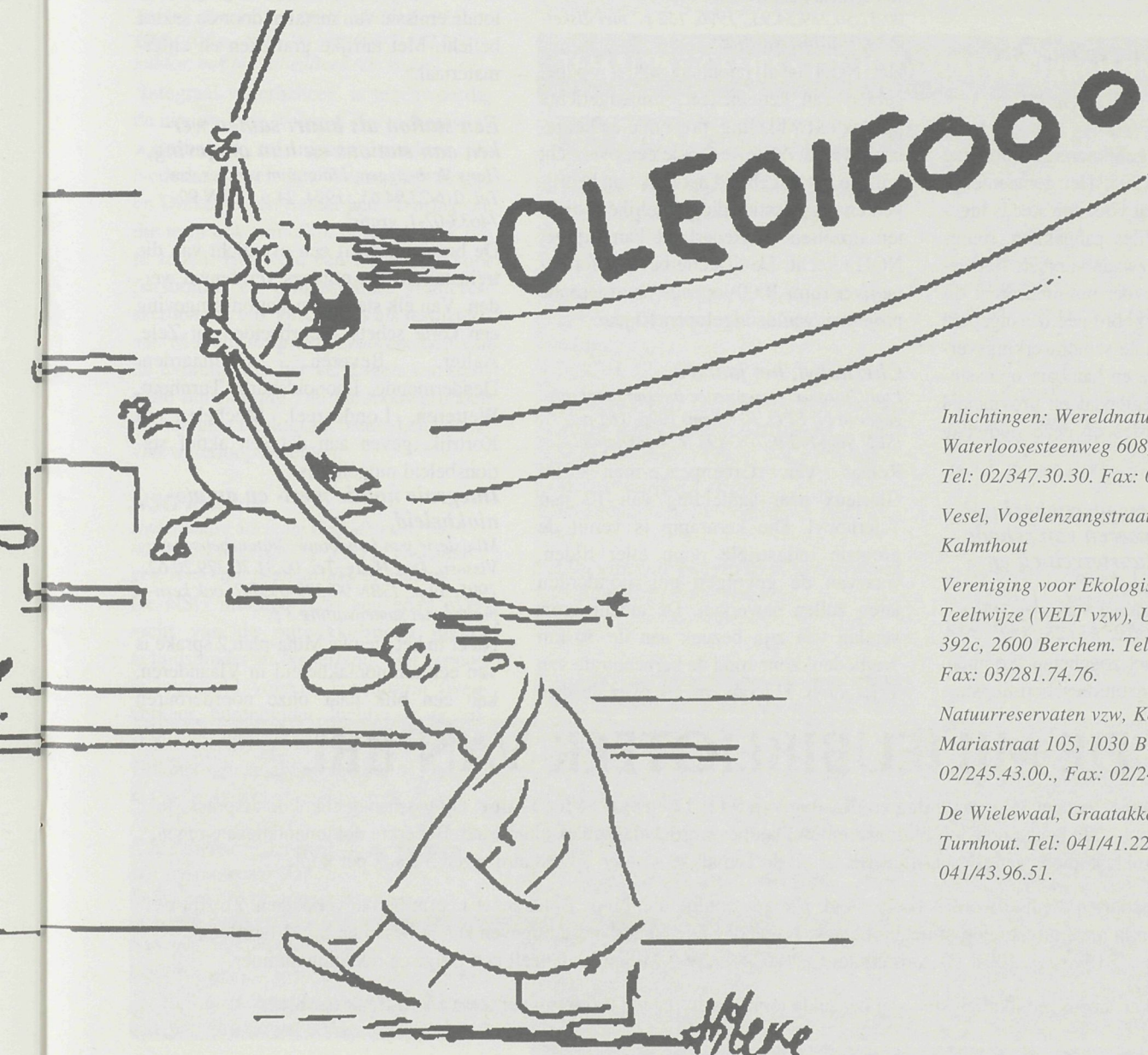
ze vervullen eveneens tal van functies: ze binden stofpartikels, zuiveren de lucht, slaan regenwater op en verschaffen levensruimte voor planten en dieren. Groendaken hebben echter ook voor mensen een heleboel voordelen. Zo zorgen ze ondermeer voor een tempering van de temperatuurschommelingen op en onder het dak. Heb je plannen om zo'n groendak aan te leggen, dan moet je wel met een aantal zaken rekening houden. Het dak moet aan speciale voorwaarden voldoen en mag niet te steil zijn ($< 30^\circ$). Wil je het dak laten begroeien, dan moet je eerst verschillende kunstmatige lagen aanbrengen zodat de begroeiing zich kan vestigen en het dak waterdicht blijft. Binnen de groendaken worden twee types onderscheiden: het intensief en het extensief beheerde groendak. Extensieve groendaken vragen nauwelijks onderhoud. Alleen houtige gewassen moeten ver-

HOU REKENING MET NATUUR IN DE STAD!

- Verkies tegels of klinkers boven beton en asfalt.
- Als je zelf plant, opteer dan voor inheemse plantensoorten.
- Maai het gras niet te vaak, maar laat de natuur haar gang gaan.
- Breek geen oude muren af.
- Heb je geen plaats achter je huis, leg dan een tuin aan op je dak.
- Wanneer de straten er glad bij liggen, gebruik je best zand in plaats van strooizout.

wijderd worden. Het onderhoud van een intensief groendak daarentegen is te vergelijken met dat van een gewone tuin.

• Pascal Bungeneers

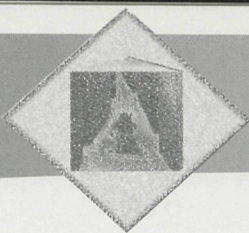
Inlichtingen: Wereldnatuurfonds (WWF),
Waterloosesteenweg 608, 1060 Brussel.
Tel: 02/347.30.30. Fax: 02/344.05.11.

Vesel, Vogelenzangstraat 67, 2920
Kalmthout

Vereniging voor Ekologische Leef-en
Teeltwijze (VELT vzw), Uitbreidingstraat
392c, 2600 Berchem. Tel: 03/281.74.75.,
Fax: 03/281.74.76.

Natuurrezervaten vzw, Kon. Ste.
Mariastraat 105, 1030 Brussel. Tel:
02/245.43.00., Fax: 02/245.39.33.

De Wielewaal, Graatakker 11, 2300
Turnhout. Tel: 041/41.22.52., Fax:
041/43.96.51.

NIEUWE BOEKEN

Pleidooi voor een sociaal volumebeleid,

Egbert Tellegen, uitgegeven bij Coutinho, Bussum, 1995, 106 p., ISBN 90-6283-993-2; 24,50 gulden, boekhandel.

De overheid bouwde lange tijd aan vooruitgang door méér in groei te investeren. Hoger drinkwaterverbruik, meer wegen en meer energieverbruik geeft echter ecologische problemen. De auteur pleit daarom voor een beperking van de groei in vier sectoren, zonder dat de kwaliteit van de voorziening in gevaar komt. De vier sectoren zijn energievoorziening, huisvesting, gezondheidszorg en bijstandsverlening.

Vervoer regionaal gepland: het concept,

Langzaam verkeer vzw, Leuven, Tel. 016/23.94.65., 1995, 66 p.

Referaten van de gelijknamige studiedag van 6 december 1995. Het gemeentelijk verkeersbeleid staat voor een steeds ingewikkelder taak. Files aanpakken, routes uitstippelen voor zwaar verkeer, fietsbeleid, openbaar vervoer optimaliseren: dit alles kan meer gekoördineerd aangepakt worden via regionale samenwerkingsverbanden. Praktische en haalbare oplossingen binnen het regionaal en provinciaal vervoerbeleid werden op deze studiedag aangekaart.

Handleiding compensatiebeginsel, over het compenseren van schade aan bossen, natuurterreinen en recreatiegebieden,

Dolf Logemann, Stichting Natuur en Milieu, Utrecht, Tel. 00.31.30.233.13.28., 1995, 39 p.

In Nederland is het zogeheten 'compensatiebeginsel' als natuurbeschermingsins-

trument van kracht. Volgens dit beginsel mogen in Nederland niet langer straffe-loos natuur- en recreatiegebieden worden vernietigd, maar zullen ze op zijn minst worden vervangen door nieuwe. Voordat compensatie aan de orde is, wordt eerst nagegaan of de ingreep van zwaar maatschappelijk belang is, en of de ingreep niet elders of anders met minder natuurschade kan worden uitgevoerd.

Overzicht van lopende projecten en verschenen rapporten per 1 januari 1996,

Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen, Utrecht, Tel. 00.31.30.239.34.93., 1996, 152 p., met diskette NOH-projectenwijzer.

Het NOH is al jarenlang actief op het gebied van ketenbeheer, milieugerichte produktontwikkeling, preventie en hergebruik van afvalstoffen. Wie een overzicht wil van het uitgebreid netwerk van bedrijven en organisaties die dergelijke projecten opzetten in Nederland kan bij het NOH terecht. De diskette bevat informatie over ruim 1000 lopende en afgeronde projecten van de afgelopen 10 jaar.

Chernobyl, het jaar 10,

Eloi Glorieux, Greenpeace international, uitgegeven bij EPO, Berchem, 1996, 182 p., ISBN 90-6445-987-8, 498 fr., boekhandel.

Relaas van Greenpeace-man Eloi Glorieux naar aanleiding van 10 jaar Tsjernobyl. Die kernramp is veruit de grootste industriële ramp aller tijden, waarvan de gevolgen nog honderden jaren zullen nawerken. De auteur geeft verslag van zijn bezoek aan de 30 km 'verboden' zone rond de kerncentrale van Tsjernobyl. Hij rapporteert over de lege

spooksteden, radio-actieve stortplaatsen en gesprekken met ontredderde mensen. Het boek kadert in de campagne van Greenpeace voor een duurzame toekomst zonder kernenergie.

Milieubewust metalen produceren,

Koninklijke Federatie van Non-ferro Metalen, Brussel, Tel. 02/510.26.26., bij Fabrimetal, Veronique Steukers, 1995, 83 p., ook samenvatting van 16 p.

Studie die de sector laten maken heeft door Ecolas met het resultaat van de milieu-inspanningen van de non-ferrobedrijven in Vlaanderen. Na een eerste kennisgeving met de non-ferrobedrijvigheid in Vlaanderen, worden achtereenvolgens het waterverbruik en de afvalwaterproblematiek, de luchtverontreiniging en de totale emissie van metalen door de sector belicht. Met talrijke grafieken en cijfermateriaal.

Een station als buur: samen werken aan stations en hun omgeving,

Hans Verbruggen, Langzaam verkeer vzw, Tel. 016/23.94.65., 1994, 24 p., ISBN 90-74633-02-1, gratis.

De brochure geeft een overzicht van die treinstations die onlangs vernieuwd werden. Van elk station en stationsomgeving een korte schets. Voorbeelden uit Zele, Aalter, Beveren, Galmaarden, Dendermonde, Leopoldsborg, Turnhout, Wetteren, Londerzeel, Mechelen en Kortrijk, geven aan dat een actief stationsbeleid mogelijk is.

Integrale notitie mest- en ammoniakbeleid,

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag, Tel. 00.31.70.379.20.62., 1995, 39 p., ISBN 90-399-0937-7, ook kernpunten met samenvatting 3 p.

Nu er in het nieuwe Mina-plan 2 sprake is van een ammoniakbeleid in Vlaanderen, kan een blik naar onze noorderburen

DE MILIEUBIBLIOTEEK VAN BBL

De milieubibliotheek is open **elke maandag en dinsdag van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur**. Op woensdag enkel op afspraak. Je kan er meer dan 13.000 boeken en 300 tijdschriften inkijken, er wordt echter niets uitgeleend. Beperkte documentatieaanvragen, zoals kopieën van tijdschriftenartikelen uit de Temalijs, worden opgestuurd tegen 5 frank per kopie.

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn gewoonlijk niet bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen. Ze zijn wel te bekijken in onze uitgebreide milieubibliotheek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven kan je bestellen bij: MilieuBoek Postbus 18169 • NL-1001 ZB Amsterdam • 020/624.49.89. • MilieuBoek heeft een Belgisch rekeningnummer.

Je kan steeds publikatielijsten van bepaalde thema's aanvragen (100 frank per thema en 10 frank per blad).

zeker geen kwaad. Bovenstaande notitie werd eind 1995 besproken in de Tweede Kamer en geeft in een notedop het te volgen Nederlands beleid aan.

De milieuoördinator en het bedrijfsleven: juridische, toegepaste en inhoudelijke aspecten,

K.VIV Technologisch Instituut, Genootschap Milieutechnologie, Tel. 03/216.09.96., 1995, 1000 fr.

Eind juni 1996 moet in bepaalde klasse 1 bedrijven een milieuoördinator aangesteld worden. De studiedag van 5 december 1995 gaf antwoord op een aantal praktische vragen. Met aandacht voor de strafrechtelijke en burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de milieuoördinator, kwalifikatie en opleidingsvereisten. Relas van twee praktijkvoorbeelden: BN metaal Brugge en Levi Strauss, Brussel.

Integraal waterbeheer: vallen en opstaan,

M. Zonderwijk, Waterschap Regge en Dinkel, Almelo, Tel. 00.31.546.83.25.25., 1995, 108 p., ISBN 90-801-601-2-1; 22,50 gulden, ook bij MilieuBoek (zie kader).

'Integraal waterbeheer' is tegenwoordig de nieuwe term waaraan ons toekomstige waterbeleid zal moeten voldoen. In Nederland heeft het Waterschap Regge en Dinkel al een tiental jaar ervaring om die term ook werkelijk in de praktijk om te zetten. Het werd een wegwijzer voor persoonlijk en professioneel geïnteresseerden die ook geschikt is als lesmateriaal. Met talloze praktijkvoorbeelden van de evolutie van het verzorgen van optimale ontwatering van landbouwgronden tot het meer ekologisch behoud en herstel van waterloopsystemen.

NSG monitor,

Nederlandse Stichting Geluidhinder, Tel. 00.31.15.256.27.23., 1995, 35 p. plus bijlagen, verschijnt tweejaarlijks, 35 gulden.

De NSG monitor geeft een goed overzicht van de ontwikkelingen inzake geluidshinder in Nederland. Het rapport is ingedeeld volgens lawaaibron (wegverkeer, burenhinder, luchtvaart, bedrijven, horeka, recreatie, railverkeer). Telkens een analyse: media, vragen en klachten, beleid en rechtspraak.

Grondwaterkwaliteit in de provincie Antwerpen 95,

Provinciaal Instituut voor Hygiëne, Antwerpen, Tel. 03/259.12.00., 1996, 112 p. plus analyseresultaten, 2500 fr.

Lijvig rapport met de resultaten van gedetailleerd onderzoek naar de kwaliteit van het grondwater. Voor de provincie

Antwerpen is het grondwater de voornaamste bron van drinkwatervoorziening en het grootste deel van het grondgebied wordt bovendien als zeer kwetsbaar aangeduid. De regionale kwaliteitsverschillen werden vastgesteld en de

achtergrondconcentraties van de voornaamste parameters. Daartoe werden 18 chemische parameters onderzocht en in beeld gebracht voor vier onderscheiden watervoerende lagen.

• Martine Langen

• Aanwinstenlijst van de milieubibliotheek •

De stapel boeken en andere literatuur die maandelijks de bibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu bereiken, blijft onophoudelijk groeien. Om de rubriek **Boek en Milieu** overzichtelijk te houden bespreken we voortaan slechts een **selectie**.

Een **volledig overzicht** van nieuw materiaal vind je voortaan in de **Aanwinstenlijst**, een tweemaandelijks publiekatie van het documentatiecentrum van de Bond Beter Leefmilieu, Indocel vzw.

Je kan je eenvoudig telefonisch of via onderstaande bon abonneren. Ons telefoonnummer is 02/539.22.17. En dit ons adres: BBL, Indocel vzw, Overwinningstraat 26 bus 11, 1060 Brussel.

- ☐ Ik wens een abonnement op de Aanwinstenlijst en stort 600 frank (lidverenigingen betalen slechts 400 frank) op rekeningnummer 001-1475409-18 van BBL, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.
- ☐ Ik wens eerst een proefnummer te ontvangen van de Aanwinstenlijst

Naam :

Straat & nr.:

Postnr. & Gemeente :

TEMALIJS T GEMEENTELIJSKE AFVALVOORKOMINGSBELEID

- Tijdschriftenartikels -

Thuiskompostering levert miljeoben-besparingen op: enquête onder de thuiskomposteerders.

In Terzake, 1996 nr.2, p.33-38

Meer milieuwinst te behalen met verruiming van de milieuvergunning.

In ROM, 1996, nr.3, p.22-24

Gebruik van zelfklevers ter voorkoming van reklamedrukwerk.

In de Gemeente, 1994, nr.8-9, p.486-488

Waste minimisation.

In Warmer bulletin, 1994, nr.42, middenkatern

Ontwakend begrip tussen ontwerp, produktie en recycling.

In Recycling Magazine, 1991, nr.4, p.113-119

- Boeken en rapporten -

Afvalpreventie in de catering.

Eline van der Werff, Uitgave Natuur en Milieu, Utrecht, 1995

Kaderplan gemeentelijk milieubeleid.

Uitgave Vereniging Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 1995, Losbladig

Evenementen en milieu: handboek.

Uitgave Afvalpreventieteam provincie Zuid-Holland, Den Haag, 1995

Afvalpreventie en gemeenten: een

verslag van zes werkkonferenties over afvalpreventie en gemeenten in Zuid-Holland.

Uitgave Zuidhollandse Milieufederatie, Rotterdam, 1993

Van glasbak tot zonneboiler: de belangrijkste ontwikkelingen binnen het gemeentelijk milieubeleid.

Uitgave Vereniging Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 1994

Blauwdruk voor een planmatige aanpak van de problematiek van het huishoudelijk afval op gemeentelijk niveau: een voorzet vanuit de BBL.

Uitgave Bond Beter Leefmilieu en Sociale Hogeschool, Gent, 1994, eindwerk

Afvalpreventie en voorlichting: werkboek voorlichting over afvalpreventie aan konsument en detailhandel.

Uitgave Provinciaal consultantschap natuur- en milieu-educatie Zuid-Holland, Gouda, 1993

Econsult studie inzake huishoudelijke afvalstoffen.

Uitgave Instituut voor Politieke Ekologie, Brussel, 1990

Afval en energie in winkelcentra: een systematisch milieuplan.

Uitgave Vrije Universiteit, Amsterdam, 1990

Voorkomen is beter dan verbranden: gemeenten en afvalpreventie.

Uitgave Vereniging Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 1992

NIEUW

PROCTER & GAMBLE

brengt

ARIEL

Dash

futur

Deze kwaliteitsproducten voor de toekomst zijn ontwikkeld om nog beter aan de behoeften van de verbruiker te beantwoorden en met zorg voor het milieu.

Door gebruik te maken van technologisch speciaal ontwikkelde processen en grondstoffen, is er 25% bespaard op de ingrediënten, 30% op de verpakkingsmaterialen en wordt er aanzienlijk minder energie verbruikt in vergelijking met gewone producten.

Duidelijke gebruiksinstructies met aangepaste doseersystemen helpen overdoseringen te vermijden.

Dit is een concreet voorbeeld van de milieubeleidslijnen die Procter & Gamble volgt bij elke productvernieuwing.

**Dit milieubeleid geldt voor alle producten
van Procter & Gamble :**

**o.a. Ariel • Dash • Dreft • Lenor • Vizir • Mr. Proper
Viakal • Pampers • Always • Demak'Up • Tempo
Pantene • Vicks • Pétrole Hahn • Oil of Olaz
Head & Shoulders • Camay**

Ahrend Samko:
Alles voor kantoor,
voordelig
en snel

Kantoorartikelen
Computersupplies
Drukwerken

9000 produkten in stock
 Ahrend Private Labels
 Merkartikelen
 Alternatieve produkten
 Milieuvriendelijke produkten

Snelle en fijnmazige
distributie nationaal
binnen 24 uur.

ahrend

Ahrend Samko Office Supplies
 Spinnerijstraat 12 9240 Zele
 Tel.: (052) 45.65.11 - Fax: (052) 45.66.66

ZET HET LICHT
OP GROEN MET
EEN PHILIPS
ALKALINE BATTERIJ

- Zij tellen 0% kwik
- Zij tellen 0% cadmium
- Zij leveren 20% meer energie dan gewone batterijen
- Zij gaan langer mee levensduur
- Zij werden bekroond met de « Belgian Eco Award for Products »
- Zij worden ingezameld via de BEBAT displays en vervolgens gerecycleerd.

Wilt u weten wat Philips verder nog allemaal doet om ons milieu groen te houden?

Stuur deze coupon terug naar **Philips Lighting**,
 Tweestationsstraat 80, 1070 Brussel.
 Dan ontvangt u heel binnenkort de Engelstalige brochure
 «*Philips Lighting and the Environment*»

Naam:

Adres:

Postcode:

Plaats:

Let's make things better.

Philips
 Lighting

PHILIPS

Green line
 Colruyt : voor een beter leefmilieu

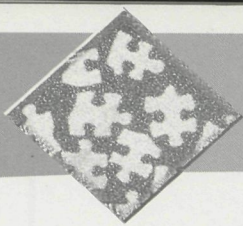
Met het Green Line-programma streeft Colruyt naar :

- meer aandacht en respect voor het leefmilieu;
- meer milieuvriendelijke produkten;
- duidelijke informatie over die produkten;
- meer milieuvriendelijk werken binnen de eigen organisatie.

COLRUYT

laagste prijzen in voeding

PUZZELEN

Heb je de Milieurama uit? Dan kan je nu beginnen werken. Neem je potlood, neem je Milieurama en ga je ergens op één of ander zomers terrasje neervleien om dit maandelijks kruiswoordraadsel op te lossen. Met het nodige gerstenat lukt je dat ongetwijfeld prima. Heb je een en ander voor mekaar, dan kan je meteen ook de cijfer-letter-kombinatie korrekt invullen. Net als de vorige maanden gaan we ook deze keer op zoek naar een lidvereniging van Bond Beter Leefmilieu. Gevonden? Noteer jouw oplossing op een briefkaart en stuur die naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama-puzzel, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel. Met wat geluk maak je kans om een interessant BBL-boekenpakket thuisgestuurd te krijgen. Net als Thomas Vercauteren en Goedele Kayens. Ze zijn de winnaars van de april-puzzel en krijgen eerstdaags hun boekenpakket thuisbezorgd.

HORIZONTAAL

1. Prehistorische olifant; Toezegging
2. Loofboom; Appetijt; Geladen atoom
3. Dwarsmast; Pier; Lachend geluid
4. Bloeiwijze; Dichtbij; Muzieknoot; Onderricht
5. Deel v/e boom; Papegaaienaam; Maaiwerktuig
6. Klap; Grootmoeder; Wijfjeswalvis
7. Ivoor; Vernis; Voorzetsel, Frans lidwoord
8. Academy award; Graansoort
9. Ratelpopulier; Grote bijl; Waterkering; European Environmental Bureau
10. Zintuig; Kuststaal; Duw
11. Vogel; Stinkdier; Pinnig
12. Gelofte; Familielid; In orde; Heks
13. Radon; Van groen voorzien; Vogelprodukt
14. Honingdrank; Noorse god; Lidwoord
15. Tomatenziekte; Kooivogel

VERTIKAAL

1. Kropooievaar; Zeuren
2. Jonge paling; Lynx; Telwoord
3. Muzieknoot; Rampspoed; Griekse letter
4. Milieu-effektrapportage; Lidwoord; Rund; Vrucht
5. Toegankelijk; Epidemie; Pluim
6. Uitwas aan planten; Woonboot; Vruchtenat
7. Warme drank; Eveneens; Geitebaardje; Stuk hout
8. Reusachtig; Franse schrijfster
9. Indirekte belasting; Snel; Rivier in

Rusland; Namaak

10. Scandivavische munt; Baskische afscheidingsbeweging; Berghok
11. Italiaanse munteenheden; Pijnlijke spiersamentrekking; Draai
12. Familielid; Op deze wijze; Rivier in Siberië; Deel v/d hals
13. Belgische wapenproducent; Vogel; Nikkel
14. Houtige plant; Ontkenning; Gesloten
15. Uitstoot; Vastberaden

Met behulp van de hieronder gegeven letters kan de naam gevonden worden van een lidvereniging van de Bond Beter Leefmilieu:

I9 - A2 - L1 - N12 - D5 - H5 - M5 - O9 - G10 - I13 - A15 - I3 - D11 - E7 - M15 - C7 - E14 - O2 - H14 - J12 - E4 - K10 - J7 - B8 - O1 - I6 - L11 - K3 - G7 - L8

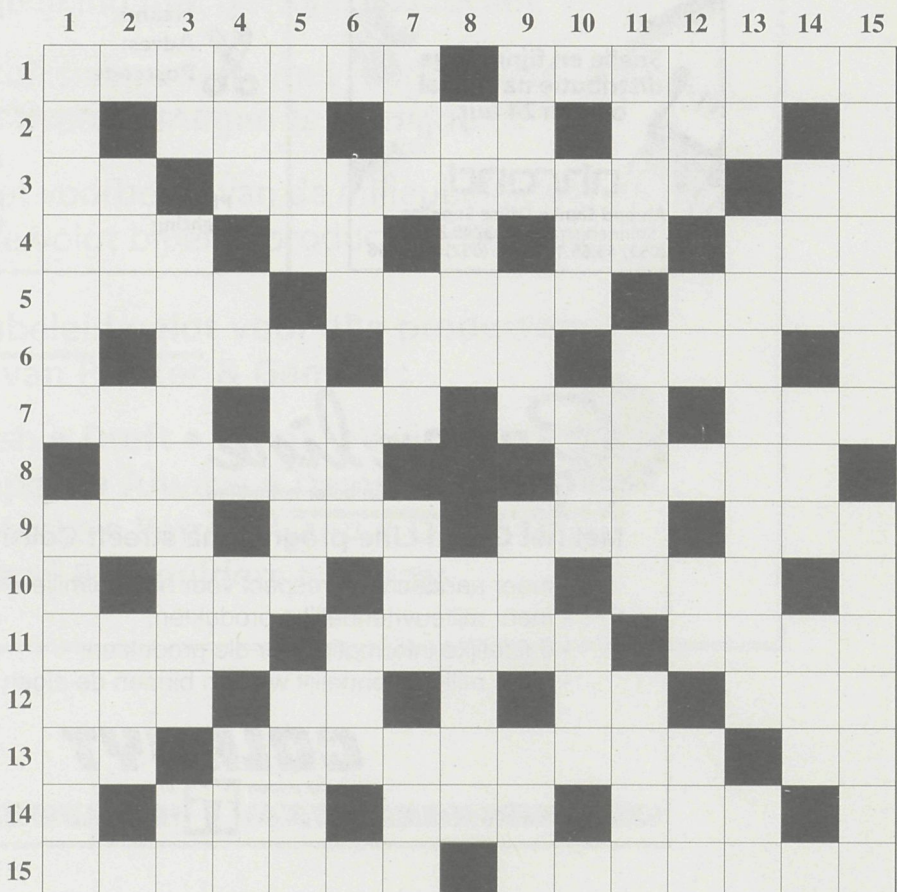
Oplossing van Milieurama 1996/4:

Horizontaal: A. jakhals -ambleve; B. oomkil-rib; C. KA-leningrad-mi; D. arm-nu-uk-bes; E. raaf-loods-luis; F. ram-oma-ooi; G. aas-elk-kat-toe; H. rente-stamp; I. lei-esp-vee-aal; J. lijn-ral-rijk; K. kolk-polak-sein; L. ene-la-es-nee; M. re-aanrijdings-pa; N. kam-ode-ion; O. nitraat-kapster

Vertikaal: 1. jakarta-lokeren; 2. ara-are-one; 3. ko-marseille-kt; 4. hol-fa-ijk-aar; 5. amen-meten-lama; 6. nul-les-pan; 7. ski-ook-pro-rot; 8. inkom-altijd; 9. alg-dak-vla-dek; 10. rus-ase-kei; 11. brak-otter-snip; 12. lid-lo-ijs-gos; 13. eb-buitemaken-nt; 14. mei-opa-iep; 15. esmissie-lineair

BBL-lidvereniging: Voor Moeder Aarde.

• door Dirk Serneels

'TUINEN KIJKEN' IN LONDERZEEL

Op zondag 7 juli organiseert Leefmilieu Londerzeel vzw voor de zesde maal zijn 'Tuinen Kijken'. Vijf privé-tuinen en een unieke kasteeltuin met omliggend bos worden dit jaar opengesteld voor het publiek. Deze keer staat 'Tuinen Kijken' in het teken van 'Natuurontwikkeling'. In Vlaanderen heeft ongeveer 70% van de huizen een tuin

grondgebied die leiden tot een CO2 reductie van 50% tegen 2010, te stoppen met de produktie en het gebruik van CFK's en COICA te ondersteunen.

Het Klimaatverbond is een interessant onderdeel van de beleidsplannen, maar de weg naar konkrete uitvoering blijkt lang en moeilijk. Met de Klimaatverbonddag wil het VODO een nieuwe stap in de gewenste richting zetten. Enerzijds willen ze nagaan wat het belang is van de Klimaatverbond-beleidslijnen voor steden en gemeenten en

jaar plaats. De werkweek loopt van zondag 14 juli tot en met zondag 21 juli.

De deelnemers logeren bij de Salvatorianen, op zowat vijf kilometer van het reservaat, waar individuele slaapkamers, stortbaden en maaltijden voorzien zijn. Overdag leggen de kursisten zich toe op het maaien en hooien van graslanden. Verder zijn er uitstappen voorzien in de streek en het reservaat zelf waarbij aspecten van natuurbeheer in de Doode Beemde en het belang van de Diilevallei centraal staan.

ouder is dan 16 jaar kan zich aanmelden. Indien je lid bent van de Vereniging van Heverleebos, Meerdalwoud of de natuurreservaten betaal je 1600 frank, anders betaal je 2300 frank voor een week verblijf.

Organisatie: Christel D'Haene, Sint-Jansstraat 3, 3018 Wijkmaal. Tel. 02/55.58.11.

SEMINAIRE VOOR DUURZAME LEVENSWIJZE

De Schotse staatssecretaris van Milieu heeft een werkgroep op die werkte rond adviezen over het gebied van milieu-educatie in Schotland. Dit seminarie wijst voor een deel naar de Schotse werkgroep omdat de werkgroep het Schotse experiment vergelijkt met procedures en mogelijkheden in België. Daarnaast krijgen de deelnemers kans om de nationale strategie voor milieu-educatie onder de loep te nemen. Verschillende deskundigen leiden het seminarie door middel van presentaties, discussies en workshops. Deze zevendaagse seminarie loopt van 28 juli tot 3 augustus in Schotland en kost £1400.

Organisatie: The British Council, Jozef II-plein 1, 1040 Brussel. Tel. 02/219.36.00., 02/217.58.11.

VORMGEVING
KODE • Koen Théré

PRE PRESS
Fotogravure FM

DRUK
Pandava Ekeren

COPYRIGHT
Alle rechten van artikels wordt aanbevolen, met uitzondering van bronvermelding. De afgevaardigden zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie.

Milieurama wordt gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is niet chloorgebleekt en de inkt is op vegetale basis.

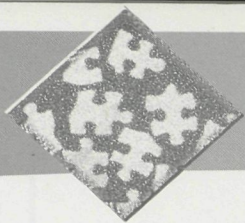
Blauwe Vlag

Wandel-,
fiets- en
water-
dag

ZONDAG 21 JULI '96

Info: Bond Beter Leefmilieu 02/539.22.17

PUZZELEN

Heb je de Milieurama uit? Dan kan je nu beginnen werken. Neem je potlood, neem je Milieurama en ga je ergens op één of ander zomers terrasje neervleien om dit maandelijks kruiswoordraadsel op te lossen. Met het nodige gerstenat lukt je dat ongetwijfeld prima. Heb je een en ander voor mekaar, dan kan je meteen ook de cijfer-letterkombinatie korrekt invullen. Net als de vorige maanden gaan we ook deze keer op zoek naar een lidvereniging van Bond Beter Leefmilieu. Gevonden? Noteer jouw oplossing op een briefkaart en stuur die naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama-puzzel, Overwinningstraat

Met behulp van de hieronder gegeven letters kan de naam gevonden worden van een lidvereniging van de Bond Beter Leefmilieu:

**I9 - A2 - L1 - N12 - D5 - H5 - M5 - O9
- G10 - I13 - A15 - I3 - D11 - E7 - M15
- C7 - E14 - O2 - H14 - J12 - E4 - K10
- J7 - B8 - O1 - I6 - L11 - K3 - G7 - L8**

Oplossing van Milieurama 1996/4:

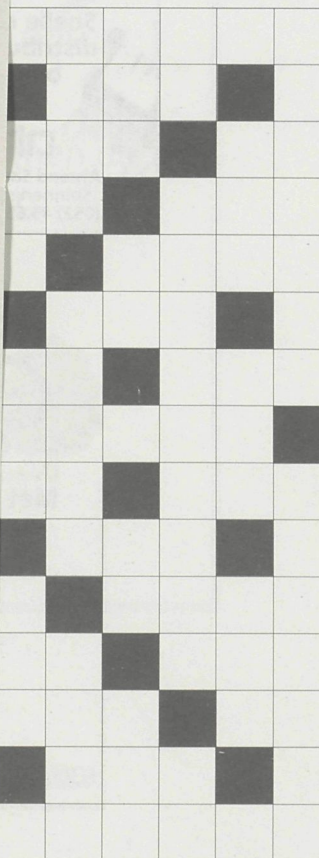
A. jakhals - ambleve; B. oom-
A-leningrad-mi; D. arm-nu-uk-
loods-luis; F. ram-oma-ooi; G.
oe; H. rente-stamp; I. lei-esp-
ijn-ral-rijk; K. kolk-polak-sein;
nee; M. re-aanrijdings-pa; N.
; O. nitraat-kapster

jakarta-lokeren; 2. ara-are-one;
ille-kt; 4. hol-fa-ijk-aar; 5. amen-
6. nul-les-pan; 7. ski-ook-pro-
n-altijd; 9. alg-dak-vla-dek;
tei; 11. brak-otter-snip; 12. lid-
3. eb-buitmaken-nt; 14. mei-opa-
issie-lineair

minging: Voor Moeder Aarde.

• door Dirk Serneels

10 11 12 13 14 15

PROGRAMMA FIETS-, WANDEL- EN WATERDAG

1. HEUVELSVEN (Dilsen-Stokkem)

Edukatief waterspel

Enkel voor kampdeelnemers.

21 juli 1996!

2. KLEIN STRAND (Jabbeke)

Fietstocht doorheen de
polders en milieuspelen

Afspraak: Fietsliefhebbers verzamelen om 10.00 u.
en krijgen eerst een aperitief aangeboden.

De fietstocht is in samenwerking met Natuur-
reservaten vzw en het campingcomité.

Om 15.00 u. worden edukatieve spelen rond
het milieu georganiseerd.

Info: Klein Strand, Varsenareweg 29,
te Jabbeke, 050/81.14.40

6. DE LILSE BERGEN (Gierle)

Natuurspel

Afspraak: Om 15.00 u. kan iedereen via het na-
tuurspel op een speciale manier kennis maken
met de fauna en flora van het bos.

Info: De Lilse Bergen, Strandweg 6 te Gierle
014/55.79.01

3. TULDERHEYDE (Poppel)

Wandeling in de omgeving

o.l.v. een natuurgids en milieuspelen

Afspraak: Wandelaars zijn paraat om 10.00 u.,
de milieuspelen beginnen om 15.00 u.

Info: Bert Bogaert en Marcel Van den Bogerd,
Tulderheyde te Tulderheyde 25 in Poppel,
014/65.62.64

4. DIEPVENNEN (Londerzeel)

Wandeling in de vallei van de Plasbeek
en de Hagelboombeek en natuurspel

Afspraak: Van 10.00 tot 12.00 u. wordt er gewan-
deld, het natuurspel wordt gespeeld van 14.00
tot 16.00 u. Tussen 16.00 en 17.00 u. zijn er
spelen voorzien in het water.

Info: Loket Kampeerverblijfspark Diepvennen,
Autostrade 100, Londerzeel, 052/30.94.92

5. DE WOUTERBRON (Opoeteren)

Boot- of voettocht over de
Oeter met begeleider en milieuspel.

Afspraak: Liefhebbers van fauna en flora langs de
Oeter verzamelen om 16.00 u. aan de ingang.
Om 15.00 u. is er een edukatief waterspel.

Info: De Wouterbron, Dornestraat 4 te
Opoeteren, 089/85.72.14

8. DE GAVERS (Geraardsbergen)

Natuurwandeling en edukatief waterspel

Afspraak: Wandelaars en spelers zijn present om
15.00 u. aan de Gavers.

Info: De Gavers, Onkelzelestraat 280 te
Geraardsbergen, 054/41.63.24

9. DE VIJVERS (Averbode)

Natuurwandeling en milieuspelen

Afspraak: De wandeling begint om 10.00 u. Van
13.00 u. tot 15.00 u. speelt men het Rein-
waterspel en van 16.00 u. tot 18.00 u. het
natuurspel in het bos.

Info: De Vijvers, Abdijstraat 2 te Averbode,
013/77.18.14

10. DE STER (Sint-Niklaas)

Natuurwandeling met aandacht
voor waterplanten

Afspraak: om 14.00 u. aan de ingang aan de
Lange Rekstraat.

Info: De Ster, Lange Rekstraat 30, Sint-Niklaas,
03/777.69.50.

De staat voor veilig & gezond baden in Europa. In Vlaanderen
ontvingen 9 zwembassins en 4 jachthavens een Blauwe Vlag in '96.

Niet op de openbare weg gooien. Recycleer mij!

V.U. Lieve Grauls, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel

Bijlage bij Milieurama 6/1996

Procter & Gamble

'TUINEN KIJKEN' IN LONDERZEEL

Op zondag 7 juli organiseert Leefmilieu Londerzeel vzw voor de zesde maal zijn 'Tuinen Kijken'. Vijf privé-tuinen en een unieke kasteeltuin met omliggend bos worden dit jaar opengesteld voor het publiek. Deze keer staat 'Tuinen Kijken' in het teken van 'Natuurontwikkeling'. In Vlaanderen heeft ongeveer 70% van de huizen een tuin. Dat zelfs een kleine tuin kan bijdragen tot het groene karakter van een streek wordt duidelijk tijdens je bezoek. Streekeigen bomen en struiken, begroeiende muren, natuurlijke vijvers en moerasjes bieden een duurzame standplaats voor zowel planten als dieren.

Wie wil meedoen aan 'Tuinen Kijken' dient vooraf wel in te schrijven. De deelnameprijs bedraagt 100 frank. Wie inschrijft, krijgt vooraf een brochure met alle praktische inlichtingen toegestuurd.

Inlichtingen: Leefmilieu Londerzeel vzw, Maldersesteenweg 104, 1840 Londerzeel, Tel. 052/30.47.45.

DE EERSTE KLIMAATVERBONDDAG

Op 19 juni organiseert het Vlaams Overleg voor Duurzame Ontwikkeling (VODO) zijn eerste Klimaatverbonddag. VODO startte in '94 met de internationale campagne Klimaatverbond in Vlaanderen. Telkens wanneer een gemeente het Manifest ervan ondertekent, gaat ze een verbond aan met COICA, de overkoepelende organisatie van inheemse Amazonewoudvolkeren.

Binnen dit verbond engageert een gemeente zich om initiatieven te nemen op haar

grondgebied die leiden tot een CO2 reductie van 50% tegen 2010, te stoppen met de produktie en het gebruik van CFK's en COICA te ondersteunen.

Het Klimaatverbond is een interessant onderdeel van de beleidsplannen, maar de weg naar concrete uitvoering blijkt lang en moeilijk. Met de Klimaatverbonddag wil het VODO een nieuwe stap in de gewenste richting zetten. Enerzijds willen ze nagaan wat het belang is van de Klimaatverbond-beleidslijnen voor steden en gemeenten en anderzijds gaan werkgroepen ingaan op doelgerichte vragen aan de hand van het kersverse 'broeikasboek' voor gemeenten.

Inlichtingen: Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling (VODO), Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel Tel. 02/539.26.20., Fax. 02/539.13.43.

BOKRIJK HEEFT MEER DAN ALLEEN MAAR LEMEN HUISJES...

Net als de voorgaande jaren worden ook deze zomer in en om het Domein van Bokrijk gratis geleide natuurwandelingen georganiseerd. Je kan er elke zon- en feestdag terecht voor allerhande wandelingen onder begeleiding van één of meerdere gidsen. De wandelingen starten telkens om 14u00 aan het Infocentrum bij de parking van het Kasteel en duren anderhalf tot twee uur. Bij slecht weer, doe je er goed aan om aangepast schoeisel mee te brengen.

Inlichtingen: Domein Bokrijk, 3600 Genk. Tel. 011/22.45.75., Fax. 011/24.17.46.

WERKEN IN HET NATUURRESERVAAT DE DOODE BEEMDE

Naar goede traditie vindt het werkkamp in het reservaat van de Doode Beemde ook dit

jaar plaats. De werkweek loopt van zondag 14 juli tot en met zondag 21 juli.

De deelnemers logeren bij de Salvatorianen, op zowat vijf kilometer van het reservaat, waar individuele slaapkamers, stortbaden en maaltijden voorzien zijn. Overdag leggen de kursisten zich toe op het maaien en hooien van graslanden. Verder zijn er uitstappen voorzien in de streek en het reservaat zelf waarbij aspecten van natuurbeheer in de Doode Beemde en het belang van de Dijlevallei centraal staan.

Al wie ouder is dan 16 jaar kan zich inschrijven. Indien je lid bent van de Vrienden van Heverleebos, Meerdalwoud en/of Natuurreservaten betaal je 1600 frank, anders betaal je 2300 frank voor een week werkplezier.

Inlichtingen: Christel D'Haene, Sint-Hadrianenstraat 3, 3018 Wijmaal. Tel. 016/23.05.58.

SEMINARIE VOOR DUURZAME LEVENSWIJZE

In 1990 richtte de Schotse staatssecretaris een werkgroep op die werkte rond adviezen op het gebied van milieu-educatie in Schotland. Dit seminarie wijst voor een deel terug naar die Schotse werkgroep omdat de inrichters het Schotse experiment vergelijken met procedures en mogelijkheden in andere landen. Daarnaast krijgen de deelnemers de kans om de nationale strategie'n rond milieu-educatie onder de loep te nemen. Verschillende deskundigen leiden het seminarie door middel van presentaties, debatten en workshops. Deze zevendaagse cursus loopt van 28 juli tot 3 augustus in Edinburgh (Schotland) en kost £1400.

Inlichtingen: The British Council, Jozef II straat 30, 1040 Brussel. Tel. 02/219.36.00., Fax. 02/217.58.11.

MILIEURAMA
16DE JAARGANG • MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER LEEFMILIEU

REDAKTIE EN ADMINISTRATIE
Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel, Tel. 02/539.22.17., Fax.
02/539.09.21.

ABONNEMENTEN
70 Bcf (los nummer), 650 Bcf (jaarabonnement),
800 Bcf (buitenland), 1300 Bcf (steunabonne-
ment) op rekeningnummer 001-1475409-18
van de Bond Beter Leefmilieu vzw.
Lidverenigingen van BBL kunnen hun leden een
voordelig kombi-abonnement aanbieden.

**HOOFDREDAKTEUR EN
VERANTWOORDELIJKE UITGEVER**
Lieve Grauls, Overwinningstraat 26, B-1060
Brussel

EINDREDAKTEUR
Piet Decoster

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:
Pascal Bungeneers, Stefaan Claeys,
Rik De Baere, Piet Decoster, Marion Geron,
Lieve Grauls, Erik Grietens, Danny Jacobs,
Martine Langen,
Bea Lootens, Bart Martens, Dirk Serneels,
Sandra Van Aerschoot, Jan Van Herk,
Mauricette Van Houdt, Dirk Van Regenmortel,
Karla Schoeters

FOTO'S
Frans Geys, Gert Jochems

DIA VOORKAFT
Luc Verhaegen

ILLUSTRATIES
Hilaire

VORMGEVING
KODE • Koen Théré

PRE PRESS
Fotogravure FM

DRUK
Pandava Ekeren

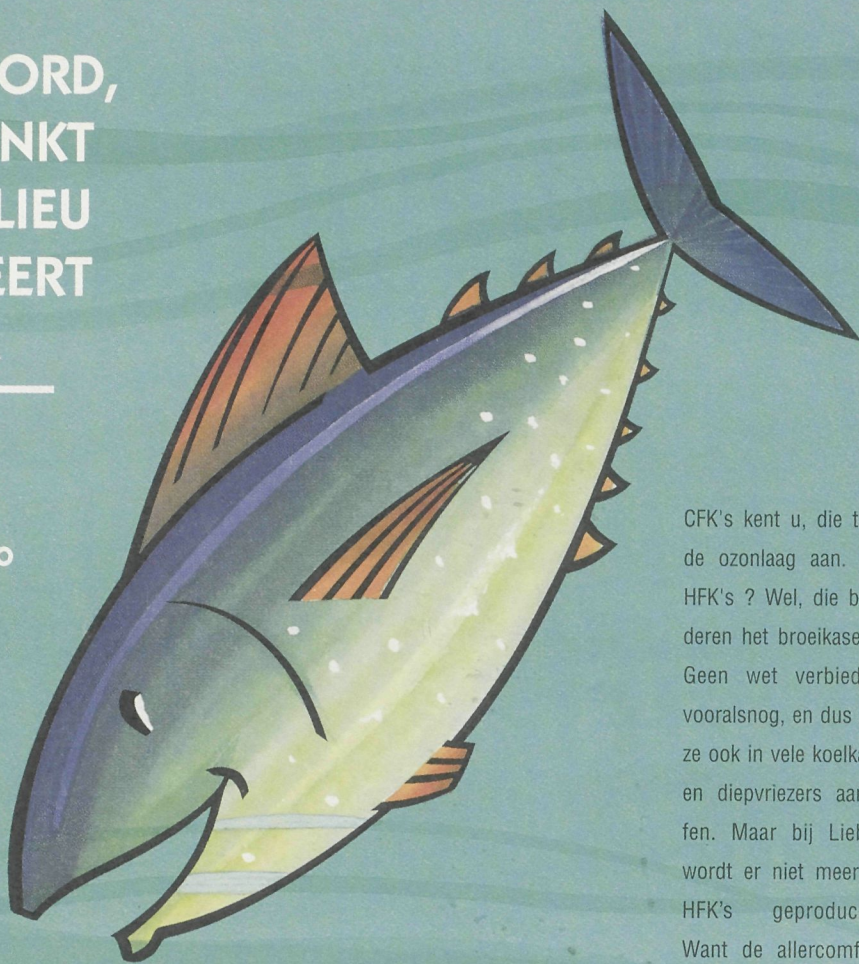
COPYRIGHT
Overname van artikelen wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.
Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de
inhoud van de opgenomen advertentie.

Milieurama wordt gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is niet chloorgebleekt en de inkt is op vegetale basis.

HEB JE GEHOORD,
LIEBHERR DENKT
AAN HET MILIEU
EN PRODUCEERT
CFK-VRIJ.

JA, EN NOG STERKER,
ZELFS HFK-VRIJ.

CFK's kent u, die tasten de ozonlaag aan. Maar HFK's ? Wel, die bevorderen het broeikaseffect. Geen wet verbiedt ze vooralsnog, en dus zal je ze ook in vele koelkasten en diepvriezers aantreffen. Maar bij Liebherr wordt er niet meer met HFK's geproduceerd. Want de allercomfortabelste koel- en vriesapparatuur moet toch ook de milieuvriendelijkste zijn. Daarom werkt Liebherr ook zo energiebesparend. Zo hoort het toch ?

LIEBHERR

Liever een Liebherr.

Exclusieve invoerder: Cinem n.v. - Voor informatie of documentatie: bel 02/456.00.25.